
OBSIDIO CLARI MONTIS CZĘSTOCHOVIENSIS,
DEIPARÆ IMAGINE, A D. IVO LVCÂ DE PICTÆ. IN REGNO POLONIÆ CELEBERRIMI.
Ab Exercitu Suecorum, Duce Burchardo Mellero Generali Legato.
Authore STANISLAO A KOBIERZYCKO Kobierzycki, PALATINO POMERANIÆ, SKARSCZEVIENSI etc. PRÆFECTO.
DANTISCI Sumptibus GEORGII FÖRSTERI, S. R. M. Bibliopolæ, A.o 1659.

VERBI
INCARNATI
VIRGINI MATRI,
REGINÆ POLONIÆ.

ADVOLVOR supplex *Majestatis Tuæ* pedibus, ô *Cœli*, *Terræque Regina*, & quod in publicis *Patriæ*, meisque privatis calamitatibus *Votum* conceperam, jam debitor exolvit calamus. Non equidem pro dignitate ad Beneficii tui deprædicandam magnitudinem assurgit: quis enim unquam ad eam pertingat *Celsitudinem*, quæ super

omnes Cœlestium Spirituum Choros exaltata, *Divino proxima Throno* sublimis corruscat. Quis parem referat gratiarum actionem, quando Beneficii excellentia verborum copiam supprimit, omnemque supra est humanam facundiam. Vetat nihilominus silere gratus animus & non tantum suspirio, sed etiam balbutienti clientis stylo, *Beneficæ Dominæ Patrocinium* jubet profiteri.

Divus Bonaventura Opusc. de laudibus Mariæ.

Quippe: ¶. *Post Deum major nostra gloria & majus nostrum gaudium ex MARIA est.* ✎

Specialem præ ceteris nationibus tuum *ô Virgo* affectum vindicare nititur suæ Hispaniæ Hispanus Scriptor: non improbo piam ambitionem, sed tamen scio, te universi Mortalium generis communem esse *Advocatam*: ideoque *Beatam te dicunt omnes generationes, & nostra Polonia* tantò specialius Beatam deprædicat, quantò impensiori *Majestatis tuæ* cura fovetur, ac protegitur. *Majestatis*, inquam, *Reginalis* quandoquidem *Reginæ Poloniæ* ipsa tibi titulum assumpsisti. Et *Regni* quidem *tui* erexisti *Solium* in ¶. *Claro Monte*, ✎ unde jura dares populis, unde fatiscenti *Poloniæ* consilia & auxilia subministrares. In hoc ¶. *Monte* ✎ Deum tuâ placatum prece adoraverunt Patres nostri: in hoc ¶. *Monte* ✎ deposito diademate Reges, supplices tuam venerati sunt clementiam, relatasque ex Oriente, Septentrione, ceterisque

Antonius Escobar. in Euan. Sanct. vol. 3. lib. 3.

Commune Propitiatorium vocat, Andr. Cretej. Encom. de Dormit. Virg.

Patri Mancinello revelavit.

risque partibus, in tuum gremium deposuerunt laureas.

Sed hæc nupera Poloniæ Metamorphosis, tuum, *ô Virgo*, super omnem sæculorum memoriam, singulare beneficium recognoscit, tibique post Deum debet, quòd in finem non sumus consumpti. Invasit induciarum fide securum Regnum hostis, Nobilitas repentinâ tempestate obruta, oppressaque Duces belli, militiaque coarctata, ad illius declinavit Obsequium. Rex desertus ultra fines patrios se recepit: *tu Regina* in ¶. *Clari Montis* ✎ residens Throno, non deseris Regnum, arripis regimen, sistis hostiles impetus, frangis contumacem, propeque universæ Poloniæ accessione, tu-

tumentem spiritum: Obsidetur tua Regia, unica mora Sueticæ fortunæ, ades fortissima Judith, hostibus exitialis, victrixque profers eadem verba: quæ illa Bethuliæ suæ gloria, tuus verò olim typus profudit ¶. *Vivit Dominus quòd non permisit me ancillam suam coinquinari, sed sine pollutione peccati revocavit me gaudentem in victoriâ suâ, & in evasione meâ.* ✎ Non permisit Deus Locum tibi Sacrum dissidentium in religione pedibus coinquinari, insiderique; non permisit impuri oris blasphemiis pollui, impudicisque exponi contumeliis, eam *Imaginem*, quæ Constantinopoli celeberrima, (mirum dictu,) Iconomachorum per septuaginta, & amplius annos, sævien- Judith. Cap. 13.

vientium crudeles evasit manus.

Revocavit te Dominus, *ô pulcherrima Virginum*, gaudentem ex victoria suâ, quando omnes conatus invalidi resilientes à mœnibus globi, ignes frustra jactati, Mons palam & ligonem aspernatus, pusilla defensorum manus, imbellis Monachorum cœtus, tuo tantùm patrocinio validus, obsidenti hosti novam quotidie inferebat ignominiam.

Judith. Cap. 15. Ad extremùm ¶. *Fugit mens, & consilium ab eis, & solo tremore & metu agitati,* ✎ turpis recessus, ¶. *præsidium sumunt.* ✎ utor amplius Sacræ Historiæ verbis: ¶. *Et inclinato capite, relictis omnibus evadere festinabant,* Polonos, *quos armatos super se venire audiebant.* ✎ Certè metus desuper immissi non dubium fuit indicium, cùm tormentis noctu deductis ipsi albescente die Obsidionem relinquerent, alias milite, armis, machinis, commeatu, omnique apparatu bellico instructissimi, nullis adhuc comparentibus Polonorum copiis. Eapropter hoc tibi *victrix Regina* canimus epinicion: ¶ *Tu gloria, tu lætitia* Poloniæ, *tu honorificentia populi nostri.* ✎

Jam verò rejecto, amotoque hoste, ex hac *tua Regia* dimisisti Sanctiores Genios, expeditos veluti nuntios, qui Regem suo restituerent Regno, Duces ac Milites legitimo Domino redderent, erectam Nobilitatem ad signa

con-

convocarent. Tu docuisti bellatorum manus ad prælium clade hostium insigne, tu cum Resurgente, triumphanteque Filio tuo victorias, & triumphos Poloniæ reddidisti. Tu ô *clementissima Regina* nutantem iterum aliquantum fortasse per scelus nostrum, fortunam exorato Deo integram restituisti. Tu insuper *Regi Casimiro*, cui Dantisci hostes inhiabant, inde operâ *Viri* fortissimi, bellicosissimique evocato, securam *in Claro Monte* Aulam præbuisti, & cum Suecorum Rex, cum Fœderato in exitium nostrum Principe, juncturus copias, haud procul *à Claro Monte* consedisset, avertisti currentis impetum;

Ad Warkam.

Stephani Czarniecii.

Ragocio.

tum; aliamque, sed in perniciem amborum indidisti mentem. Te Præside *in Claro Monte*, primùm in hac Regni conversione *Senatus cum Rege* consilium habitum est, felicioremque deinceps progressum *Cœlum spopondit*, cum in Meridie *ternos* ostendisset *Soles*, duplici eaque candidâ redimitos *Coronâ*: quarum altera latè per aërem protensa *Montem Clarum, Cœnobiumque* cingebat, altera paulùm arctior versus Meridiem porrecta, supra Orbem Solis fastigium extulerat. Tu ad extremum *Regem Joannem Casimirum* Austriacis fultum auxiliis principem contra Urbem dimisisti, quam mox ab hostibus reciperet, cete-

7. April. 1657.

Cracoviam.

ras-

rasque Regni Civitates & Provincias, pulsis hostibus pristinæ libertati restitueret.

Hæc sunt ô *Virgo Beatissima tui Clari Montis miracula*, ex hoc *Monte*, te mira prodente Christianorum *Advocatam* Orthodoxus venerabitur Orbis, ex hoc *Monte* promanantem Divinam providentiam supplex adorabit *Polonia*. Hanc turrim Davidicam hostibus opponet. ¶. *Quæ ædificata est cum propugnaculis: mille clypei pendent ex eâ, omnis armatura fortium.* ☞ Quin ex hac turri *Deo irato clypeum objiciet:* nam ut eleganter quispiam ait: ¶ *Nemo sanè Domine, tam idoneus est, ut gladio tuo scutum pro nobis objiciat, ut hæc DEI amantissima.* ☞

Canticorum. 4.

Anonymus apud Alcuinum.

Atque dum *Beneficia tua*, prostrati recolimus ad te ô *Maria*, *Montem* ipsum recurrimus. ¶. *An non MONS sublimis MARIA.* ☞ cum Gregorio loquor ¶. *quæ ut ad Conceptionem Æterni Verbi pertingeret, meritorum verticem super omnes Angelorum choros, usque ad solium DEITATIS erexit.* ☞ Dicam amplius *vertex Mariani Montis Deo* præstat Domicilium, radix ejus in populo honorificato. ¶. *Nè*, igitur, *à Zonarâ*, mutuatis peto verbis, *tam validi Ecclesiam*, *addo Poloniam*, tuumque demergant populum, ¶. *Objice te Virgo Celsissima.* ☞ Nos verò æternum tuo cultui mancipati, ¶. *Murenulas*

In 1 Regum Cap. 1.

Tibi posuisti in Maria Sacrarium gratiæ & Thronum gloriæ. Guar. Serm. 1. de Assumpt.

Zonaras in Cantico, de Deiparâ.

nulas aureas faciemus tibi. ✎ expli-
co cum Ruperto. ¶. *id est, orna-
menta benedictionis & gratiarum
actionis, benedicendo, & gratias
agendo Deo, quod sic fecit tibi,* ✎
& Nobis per Te.

Rupertus in Cantica.

O B-

IMAGO BEATÆ MARIÆ VIRGINIS CLARIMONTIS
CZESTOCHOVIENSIS IN REGNO POLONIÆ DEPICTA À S^{TO} LVCA

ECTYPVS
Obsidionis Clari Montis Czestochoviens.
DEIPARÆ VIRGINIS honori dicati,
Ausu et milite Suecorum oppugnati,
Armis vero et virtute Polonorum defensi.
ANNO. M. DC. LV.
EXPLICATIO LITERARVM
A. Paries Muri ab Oriente.
B. Capella miraculosæ Imaginis Bmæ:
C. Pars Septentrionalis Monasterii.
D. Muri tormentis deiecti.
E. Aliud Propugnaculum in vertice ditum
F. Potior pars Villæ combusta.
G. Capella Sancti Rochi.
H. Monasterium et Ecclesia S. Barbaræ.
I. Prædium Monasterii & Horreum.
K. Declinat Hostis ad radices Montis.
L. Munitio ab Austro contra Portam.
M. Tormenta Stativa 4. à parte Septen.
N. Cuniculus Subterraneus hucusq. productus.
O. Excursio nocturna per Claro montanos.
P. Excursio diurna ad 1et 2 Stationes.
Q. Procursus Excubiarum diversi contra Excursores
R. Peditatus Wolfij e Severia in Castra ducitur.
S. Pyrobolus hinc retrò abiens.
T. Virgo Bma et S. Paulus P. E. hosti apparentes.
V. Capella S. Iacobi.
X. Civitas Czestochowa.
DANTISCI
Sumptibus GEORGII FÖRSTERI
ORIENS
A
B
C
D
G
H
K
L
N
O
P
Q
R
S
T
V
X
F
Joh. Benscheimer f.

OBSIDIO CLARI MONTIS CZĘSTOCHOVIENSIS DEIPARÆ IMAGINE A DIVO LUCA DEPICTÆ CELEBERRIMI.

REgnorum ac Imperiorum miras vicissitudines; & vetera & nova satis docuêre exempla. Nullum tam præpotens, stabileque fuit, quod externa vis, aut non concuteret; aut non everteret. Ludit quippe in Orbe terrarum æterna sapientia, & in Reges supremum exercet imperium; quos altiores, immemores Majestatis, è tot seculorum serie firmato solio, uno momento dejicit. Regnorum luxum, lasciviamque exterorum irruptionibus castigat, & sub gravi jugo gementis populi audiens, diuque tolerans querimo- *Regna vicissitudinibus obnoxia.*

 nias,

nias, tandem laneis licet pedibus ad vindictam procedit, ulciſciturque aut ferali ſubditorum rebellione, quibus ſpoliatis arma ſuperſunt, aut immutato veteri ſtatu, novos imponit Dominos. Sua cuique Imperio imminet ineluctabilis fatorum periodus; & quod olim florentiſſimum fuit, in extremam ſe conjectum ruinam derepentè vidit.

Exemplis antiquioribus probatur. Obſoleta ſunt, quæ de Gotthis, Hunnis, Longobardis, Imperii Romani everſoribus narrant Scriptores. Hiſpaniam Mauris ex Africa à Comite Juliano accerſitis, Roderici ultimi Gotthorum regis libido proſtituit. Gallia ab Anglis domita, paucis antè temporibus libertatem pulſis hoſtibus obtinuit; quin avorum noſtrorum memoriâ claves ad florentiſſimum Chriſtianitatis Regnum, è cingulo Regum Angliæ pendentes, heroica Guiſii virtus abſcidit, & eripuit. Carolum ejus nominis octavum, Galliæ Regem Neapolim occupantem vidit Ferdinandus Arragonius, jamque Regno ſpoliatus, mari hoſtem fugiens ingemuit: obverſuſque ad eam, quam deſerebat urbem, lachrymabun-

mabundus in hæc verba prorupit. ¶ *Niſi Dominus cuſtodierit Civitatem, fruſtra vigilat, qui cuſtodit eam.* Plura, quæ prudens prætereo antiquioris ævi exempla Hiſtoricorum ſuppeditant monumenta, recentiora nuper ipſi vidimus.

Qualis, quantave converſio Germanici Imperii fuit intra ternas annorum decades. *Exempla recentiora.* Quid nuper erat Bohemia, niſi alternantis fortunæ ludus, jam adſcititium advocavit Regem, mox à legitimo recuperata, iterum extorta, nunc Suecis, nunc Saxonibus paruit? In ipſis Auſtriæ penetralibus quæſitus Imperator, Viennæ obſeſſus, vix evaſit: pòſt, filius ad ejuſdem urbis portas pulſantes audivit hoſtes, ſeque periculo ſubduxit. Ferdinandus II. Quid memorem cæteros Germaniæ Principes, ſuis exutos dominiis, & variantes vices ſæpiùs deplorantes. Stetit pax, nec aliter haberi potuit, niſi veteres poſſeſſiones, Galliæ. partim vicino Regi, partim novis, & trans Suecis. mare quæſitis, ceſſiſſent Dominis: jacturam interea compenſante patrimonio Chriſti Brema,

 erepto,

Magdeburgum &c. erepto, inque prophanos verſo Ducatus, dixiſſes, in bello Germanico de inconſutili tunica iterum luſiſſe milites.

An in hoc Orbis theatro & Hiſpania ſuos non exhibuit ludos? cùm Bergantiæ Duces Luſitaniam, & ejus appendicem Indiam Orientalem ad ſe traxêre, Catalonia Gallorum imperio ſe ſubjecit, in Belgio urbes & penè integræ detractæ Provinciæ, Neapolis ſeditione commota, & quos pridem non ſenſêre, ipſa Hiſpaniæ penetralia hoſtes jam exhorruêre. Angliæ verò quis ſtatus? in ferali trunco depoſitum caput Regium lictoris ſecuris abſcidit; pepercêre fata Jacobo Regi, ut Aviæ in nepote necem vindicarent: Sic ſic jam acerba fata Stuartos agunt, poſtquam immerentis Mariæ fluxit in terram cruor. Quos verò Nobiliſſima hæc Inſula datura ſit ludos, in poſterum tempus docebit. Nunquam itaque Orbis theatrum vacat, ſemperque novas exhibet tragœdias, & continuis viciſſitudinibus veluti verſatili ſcenâ oculos ſpectantium paſcit.

Venit

Venit quoque & ad Poloniam ſuæ infelicitatis portio, quæ nuper comparuit tragico ſuccincta cothurno. *Poloniæ nova viciſſitudo.* In florentiſſimo conſtiterat ſtatu hoc Chriſtianitatis propugnaculum Vladiſlai Regis felicitate, omnium circà finitimorum ſocietate & fœderibus juncti erant animi, maxima fuit regnantis fortuna ut Janum clauderet, quod raro ante illum contigerat, ſed graviora bello incubuêre longæ pacis mala, luxus, libido, ambitio, inertia, quæ Rempublicam peſſundedêre. Proinde animam agente Vladiſlao, ſimul & illa Regni exſpiravit felicitas. Subſecuta ſtatim à morte ipſius calamitoſiſſima tempora. Namque Theodatus Chmielnicius excitatâ Coſacorum ſeditione, Tartaris in auxilium advocatis, quantus & quàm ferox Regno hoſtis immineret, eventus docuit. *A Coſacis Duce Chmielnicio excitata.* Profligati exercitus, Duces in Tauricam ducti captivi, ſacra juxtà prophanaque everſa, nobilitas oppreſſa, & acceſſione plebis protervè obſequium ejurantis aucta rebellio, tanta feritate, rabiéque univerſam invaſit Ruſſiam, ut redivivos Attilas & quicquid unquam

 cru-

crudelius Orbis habuit, in hominum, urbium, pagorum, tectorum excidium ab inferis rediisse dixisses. Neque semel, iterumque, sed pluries per longiores moras cum Cosacis dubia pacis bellique alea repetita, majori semper & deplorando Reipublicæ damno. Quippe hæc rebellio vires, opes, sustulit: avulsitque dextrum Poloni Imperii brachium Russiam, fortissimorum virorum militiâque exercitatorum receptaculum; non absque evidenti Numinis irâ, quæ Regnis bellatores auferre solet, ut inermes populos hostium ictibus objiciat, tantò crudelius feriendos.

Postmodum à Moschorum incursione.

Luctantem cum Chmielnicio rebellibusque Cosacis Poloniam, quos immanis feritas & odium implacabile conciliari Polonis nunquam permisit, novus aggreditur hostis Moschus, tantò gravior, potentiorque, quantò magis insperatus: namque pax jurata, nullisque labefactata injuriis, securitatem ab hoc Septemtrione pollicebatur. Sed ut Moschi fœdus violarent, & Suecis & Cosacis debent. jam enim ita Dei judicio permit-

tente,

tente, fatum erat Poloniam à fœdifragis oppugnari, discerpique. Et Cosaci quidem renuntiatâ Tartaris societate Moschorum amplexi sunt patrocinium, Chmielnicio in verba Magni Ducis præeunte Sacramentum; novaque firmante vincula, plebe facilè consentiente, quam & rabies in Polonos incitaret; & eadem religio suaderet, Latinis ritibus inimicissima. Ita mox in Russiam Moschi junctas Cosacis intulêre vires, Dux verò ipse in Lithuaniam susceptâ expeditione, Smolenscum, universamque Severiam, post & Albam Russiam primo recepit anno,
ferro, flammâque ubique horrendè debac- 1644.
chatur, donec sequenti ipsam aggrederetur 1655.
Lithuaniam, & Caput Magni Ducatûs Vilnam infestis armis occuparet.

Rebellio Cosacorum & Moschorum invasio irruptionem Suecicam accelerant.

Et hæc fuit Suecorum occasio, sumpta ex rebellione Cosacorum, Moschorumque successibus; ut tali cum opportunitate in Poloniam fractam aut distractam irruerent: hæc unica ratio ad frangendas inducias impulit. Irruptionis quidem suæ Sueci speciosas (si modò veræ, nec frivolæ fuissent.) edidê-

re

re causas, quæ sufficienter refutatæ, injustitiam potiùs, quàm justitiam prodidêre armorum. Etsi verò cætera deessent documenta, nihil manifestiùs esse posset Caroli Gustavi Regis Sueciæ attestatione, qui Stocholmii, post alios discursus, in ipso procinctu Legato Polono dixit: se quoque partem aliquam ademptuτum Poloniæ, quandoquidem adimendi facilitas invitaret. Irrupêre itaque Sueci, & Poloniam induciarum fide securam, subitâ armorum vi aggressi sunt; & cùm jam à duobus validissimis hostibus laceraretur, quibus adhuc aliqua renitendi suppetebat facultas, jam quo se verteret in tam insperatâ rerum confusione nesciebat. Tunc demum tristis incepit tragœdia, cui Moschus & Cosaci feralibus scenis præluserant. Quippe circumlata per universum Regnum arma Suecorum, torrentis ad instar Majorem & Minorem Poloniam pervasêre, cedentibus incolis vi aut metu abreptis, miles Regni præsidiarius, seditione paucorum, quorum nomina exhorrescet posteritas, Regem deseruit, ad hostem factâ

Hinc secuta conversio Status Poloniæ.

factâ transitione, Metropolis inops auxilii sese dedidit. Rex à suis desertus, Opolium se recepit: Secuta ad extremum deploranda totius Poloniæ conversio, nihilque jam nisi tristis fabula fuit.

Verùm ego narrationem rei gestæ, tantæque calamitatis initia, progressus, aliis Scriptoribus libens relinquo, & me à conspectu malorum, quæ vidimus tantisper avertam, omnis expers curæ, quæ scribentis animum, & si non flectere à vero, sollicitum tamen efficere posset. Lætiori argumento interim me & lectorem meum occupabo, quod in his ærumnis cœlestis benignitas, ne penitùs afflictam Patriam solatio privaret, suppeditavit; & cùm omnia hostium furori, libidinique patuissent; Sacrum *Deiparæ* montem Częstochoviensem subduxit, intaminatumque esse Castissimæ Matris Domicilium voluit; ut inde, veluti à firmo pietatis Marianæ propugnaculo, attrita hæresis, rediturae felicitatis spem ostentaret. Ibi primùm in tanta Regni caligine visa est, *Hæc Aurora Consurgens*, Orientis iterum benigniori radio Solis prænuntia.

Quam aliis scribendam Author relinquit.

Solam Clari Montis Obſidionem ſcripturus.

nuntia. Scripturus itaque ſum Obſidionem *Clari Montis* eâ fide, quam ex accuratiſſimis Obſeſſorum Commentariis accepi. Nec vanis aut ſuperſtitioſis narratiunculis lectorem detinebo: haud præteribo tamen, quæ ad Dei, Matriſque ejus cultum pertinent; & homo Catholicus, piaculum ducerem beneficia, eventa, certiſque comprobata prodigiis ſilere. Et dum narrare incipio, communi ac veteri Orthodoxæ Eccleſiæ formulâ, preceque Deiparam compello.

℣. *Dignare me laudare te, Virgo ſacrata.*

Da mihi virtutem contra hoſtes tuos. ℟

Vitembergius Majorem Poloniam aggreditur.

Agebatur Annus, ſupra Milleſimum, Sexcenteſimũ, Quinquageſimus Quintus, cùm nec denuntiato bello, nec Fæciali præmiſſo, Carolus Guſtavus Sueciæ Rex Arfurdum Vitembergium Generalem Copiarum Ducem, cum parte exercitus, versùs Majoris Poloniæ fines ire juſſit. Is verò ex Pomerania mo-

movens, per ditiones Electoris Brandeburgici, quæ mediæ interjacent, limites Regni ultimis diebus Menſis Julii attigit; conſtititque ad Noteſium fluvium propè Oppidum Uſćie. Erat ibidem in armis utriuſque Palatinatûs, Poſnanienſis & Calliſſienſis nobilitas, quæ ſe adventanti objecerat hoſti; prompta quidem ad omnes repellendos inſultus, arcendumque Suecorum impetum; ſed perdite, tormentis, cæteroque bellico apparatu haud inſtructa; & quod in rebus bellicis ſummè noxium, non unius parens imperio: quippe duo Palatini, ſui quiſque Palatinatûs regimen ad ſe traxerant: is verò cui per legem in proximis Comitiis ſuprema cura demandata erat; dum Varſoviæ negotiis publicis impeditus, diutiùs hæret, tormenta, mileſque ſubſidiarius lento paſſu procedit, opportunitatem hoſti præbuit, rem ſubitò tranſigendi. Aderat Vitembergio, Hieronymus Rádziejovius notus Orbi proditor, cujus operâ ſollicitati, tractique in partes Suecorum animi erant, effecitque, ut præter Reipublicæ exſpectationem Polonia

Uſcie.

Cui comes expeditionis Radziejovius.

nia Major ſepoſitis armis cum hoſte tranſigeret, partemque pacis haberet, exarmatâ jam manu dextram tetigiſſe Tyranni. Scriptæ deinde conditiones, firmatæque chyrographo, ſed non adeò multorum, quos Palatini in ſocietatem defectionis traxerant. Defectio à Rege Joanne Caſimiro Protectionis titulo velata, Regi Sueciæ Protectoris nomen inditum. Dilapſa cum aliquibus Regi fidiſſimis nobilitas, paſſim rerum, quæ à Palatinis gererentur ignara, veluti ferali tacta ſydere, attonitaque tam ſubitâ converſione, domos repetiit, & quibus majores facultates erant averſati protectionem, protectoremque, fluxamque reputantes Suecorum fidem, temporaneum exilium aperto prætulêre flagitio: ii verò, quos arctior res, aut nimius fortunarum amor domi detinuit, duris exactionibus, rapinis, inſolentiâque divexati, egregiam, ſi Diis placet, protectionem triſtes ſquallidique toleravêre.

Tranſigit cum Palatinis Majoris Poloniæ.

Progreditur Poſnaniam Vitembergius, urbe præſidio vacuâ facilè ſeſe dedente, inde

Poſnaniam deditione capit.

de Calliſſium excurrit Radziejovius, firmatque milite & aliquâ munitione: Hinc verò ad vicini Palatinatûs Siradienſis mittit nobilitatem, quæ à Majoribus Polonis geſta ſunt, edocet, utque in poteſtatem Regis Sueciæ pari modo faciles concedant, ſuadet, hortaturque, Siradienſes aſpernati defectionem, Radziejovium leniori detinent reſponſo, interim evocati à Rege jam jam ſeſe cum aliquibus opponente copiis, in ſubſidium eunt.

Calliſſiũ Radziejovius.

Habebat in animo Radziejovius conciliatâ Suecis nobilitate Siradienſi, ulterius progredi, peteréque Clarum Montem Częſtochovienſem, quò illum ſpes ſacræ ſupellectilis rapiendæ invitabat: ſed ab excurrente cum paucis equitum turmis, *Stephano Czárniecio, Caſtellano Kijovienſe*, cujus manus vix evaſerat, exterritus, Calliſſio aufugit.

Idem Clarum Montem intercipere parat.

Fugit interim à Czarniecio penè interceptus.

Reſerato interea Majoris Poloniæ aditu, apertâque portâ ad invadendum Poloniæ Regnum; Carolus Guſtavus Sueciæ Rex cum reliquo mox adeſt exercitu, pactiones cum Majoribus Polonis initas confirmat, &

Carolus Rex Sueciæ in Poloniam venit.

& ubique clementiæ, benignitatisque famam spargit, nec diu moratur, posteaquam Regem Joannem Casimirum propè Oppidum Pittek castris consedisse intellexit, signa movit. Prosperè aliquantùm primæ velitationes nostris cesserant, jam Masoviæ Nobilitas & Siradiensis, prout retulimus confluebat, verùm ita urgentibus fatis, illa quidem perturbatis Ordinibus, aliquo ab hoste accepto damno celeriter dilapsa est; & Rex cum suis copiis Cracoviam versùs iter direxit, vestigia ejus premente Sueco, qui Kolo, Łancieja, Łovicio, Varsovia captis, ne quid à tergo periculi immineret, præsidia imposuit. Cracoviam ubi ventum est, Rex à suis desertus, Opolium secessit, Metropolis Regni à Stephano Czarniecio, qui adventum hostium duobus aut tribus diebus anteverterat, defensa aliquot septimanarum spatio, impetum sustinuit; & quia ampla, nullisque firmata munitionibus, desperatis, quæ promittebantur, auxiliis, honestissimis conditionibus Carolo dedita, si in eis servandis fides verbo regio,

Joannem Casimirum, Regem insequitur,

Qui Opolium secedit.

Cracovia conditionibus Sueco deditur.

gio, manuque obstrictâ, salva mansisset.

Ultimus novo Herculi restabat labor Quartianus miles, (hoc illum nomine indigitant Poloni, à quarta redituum parte è bonis Reipublicæ à Præfectis in ejus stipendia conferri solita,) & hic Suecorum fortunam adoravit, non sine probro, turpique nota. Prussia ad extremùm vocabat Regem Sueciæ, in qua Elector Brandeburgicus Princeps Fiduciarius armatus comparuerat; proindeque ejus amicitiæ ambiguus, motis signis illuc properavit, Vitembergium Cracoviæ annexisque Provinciis imposuit, Duglassium Sendomiriæ. Et quia miles suis cum Tribunis in præsidia distributus exercitum ejus attenuaverat, Quartianorum aliquot legiones in supplementum sequi jussit; evocato insuper è Livoniâ Comite Magno de la Garde, (fortasse quòd parum adhuc fideret nuper accessoriis legionibus,) qui sex armatorum millibus in Prussiam adductis, exercitum ejus auxit. Mellerum verò Vicarium Generalem veterem, expertumque Ducem Majori Poloniæ præfecit, injunxitque, ut finitima

Quartianus miles ad Sueciæ Regem deficit,

Qui in Prussiam properat.

Mellerus Majori Poloniæ præficitur.

nitima Silesiæ loca firmis muniret propugnaculis, militemque induceret; præcipuè verò Częstochoviam in suam redigeret potestatem à valido insidendam præsidio.

Et hactenus in brevem contractâ summam succinctâ narratione initia Sueticorum armorum complexus sum, quò commodius lectorem properantis hostis omniaque fatali celeritate abripientis, vestigiis insistentem, ad ipsam Clari Montis Obsidionem deducerem.

Wrzesczevicius ad Clarum Montem copias admovet.

Acceptum itaque Sueci Regis mandatum Mellerus quantociùs exsequi statuerat: interea præcurrit Joannes, Veihardus Comes à Wrzesczewic, sive à Mellero explorandi loci Religiosorumque (quibus olim notus familiarisque fuit,) ad obsequium reducendorum causâ, sive quod magis sentio, ut victoriam Mellero præriperet, suamque operam Carolo Regi probaret, & aliquid de thesauris Ecclesiæ delibaret. Vicinia quoque tentandæ aggressionis commoditatem dedit: namque Velunii consederat, ac nonnullorũ ad Silesiæ limites præsidiorum cum imperio Præ-

Præfectum agebat. Octavo igitur die Novembris, noctis primâ vigiliâ (idque è Sueticæ militiæ usu, intempestivo accessu terrorem Oppidanis ad deditionem compellendis inferente,) ad radicem Clari Montis venit, tubarum clangore, timpanorum sonitu, rupto conticinio, Religiosis ad quietem compositis, novitate perculsis, mittit è vestigio, qui Regis Sueciæ nomine deditionem postularent; quam si denegarent, pertinacis repulsæ vindictam à quatuor millibus militum, Cœnobii mœnibus admovendis mox subituros, suorumque bonorum direptionem, vicorumque incendia spectaturos. Et nox ipsa, & hominis importunum, minaxque postulatum, Religiosorum penitùs aditum denegantium firmavit constantiam: Proinde Wrzesczevicius, quasi id reverentiæ Loci Sacri daret, rem commodius tractandam in crastinum differt. Albescente die, mittuntur duo ejusdem Instituti Patres, Benedictus Jaraczevius & Marcellinus Tomicius; mox ubi in conspectum Comitis venêre, causam adventûs sui exponunt; non absque

Noctu aggreditur.

Deditionem urget.

Religiosi aditum negant.

Sequenti die à proposito deterrent.

absque stupore hesterno strepitu armorum excitatos fuisse Patres, tantoque magis jam mirari: quòd vir Catholicus ad Locum Sacrum armatus accederet, cùm tamen hoc in Monte, antea sæpius Virginem Matrem supplici prece veneratus fuisset; & qui olim munificâ ac liberali manu eidem beneficia contulisset, eâdem jam, sed armatâ, templi, Cœnobiique fores pulsaret. Desisteret tandem à tam pertinaci proposito, permitteretque illos pacatè vivere, quos Dei solius amor, atque Religiosi Instituti ratio, à terrenis secretos curis, in ea conclusisset solitudine. Faceret id exoratus per fidem, quam profiteretur Catholicam, per Virginem Matrem, cui Mons Clarus dicatus esset, & quem perpetuo ejus servitio obstricti tuerentur clientes: Patronum se potiùs, Protectoremque exhiberet, & veteris illius, expertæque benevolentiæ, veluti è postliminio, revocatis hilararet argumentis.

Instat Wrzesczevicius variis rationibus.

Wrzesczevicius cùm suam paucis erga Locum Sacrum pietatem, virosque Religiosos merita commemorasset, nec præsentem

tem rerum statum, temporumque vicissitudinem, aliquid de veteri ipsius affectu imminuisse affirmasset, subjunxit: Amicus non hostis venio, Monasterium meæ fidei permittite, ita jam suadente tempore, rerumque statu, optatam quietem & Religiosam securitatem habituri, Sacra supellex integra vobis servabitur, bona, fortunæque Cœnobii nullum detrimentum accipient, necessarios sumptus ipse mihi, vobisque providebo. Hac deditione evitabitis impendentes vobis calamitates, ab exercitu Melleri subsecuturas, hominis à vestrâ religione alieni, proindeque duriora imperaturi. Ferendum erit, quicquid ille jusserit, vos verò manebit serò spreti, damnatique consilii, cum perpetuo animi angore tristis recordatio.

Videbatur hæc fistula dulce cecinisse in auribus Obsessorum, ni auceps hesterno assultu, inopinatoque fragore, suspectum se fecisset; nec emolliri poterant animi, alieno periculo cauti, cùm plerosque inconstantia Suetici promissi, malaque fides elusisset:

 proin-

Wrzesczevicius pro hoste decernitur. proindeque Wrzesczevicium hostis loco habendum decernunt, vimque, si inferretur, omnibus viribus propulsandam. Et siquidem aliqui è Nobilibus, cum Conjugibus, carisque pignoribus Martis declinantes furorem ad Clarum Montem, tanquam ad asylum se recepissent, dedit honori illorum *Kordecius Cœnobii Moderator, Nobilium de deditione sententias exquirit.* *Augustinus Kordecius*, eximium suæ religionis decus, sæpiúsque à nobis, non sine elogio memorandus Cœnobii Moderator, suoque & Religiosorum nomine sententiam exquisivit, quid jam faciendum censerent. Illi collatis inter se capitibus, unanimes Stephani Zamoyscii, Ensiferi Palatinatûs Siradiensis ore respondent: *Respondet Zamoyscius, Ensifer Siradiensis.* In una lance Patres Reverendi, hostium potentia, in altera vester apparatus, viresque appendendæ sunt, si Libra paritatem fecerit, vestrûm jam erit, sequi eam quam Deus inspiraverit mentem. Rogati verò à vobis sententiam promimus: Obedire hosti nullâ urgente necessitate, ignaviæ, metûsque indicium est: pacem ignominiosâ deditione pacisci, probrosum. Nos, qui ultrò tutelæ Loci Sacri sub

sub Gloriosissimæ Virginis Matris Dei præsidio, nostram incolumitatem, caraque pignora credidimus, vobiscum vivere, vobiscum mori, decrevimus. Et animæ quidem nostræ, si sors ita tulerit, patientius ibunt sub umbras, quàm si se hostili subderent servituti, & in æternam potiùs claudentur lumina noctem, ne polluta Sacra, contaminatam, oppressamque aspiciant Religionem. Sed consulet Deus Matris suæ honori, aderitque piis Catholicorum conatibus, retundet impetus hostium animosâ propugnantium defensione.

Iteratò Patres implorant Wrzesczevicium. Unanimi itaque consensu instructi, remittuntur ad Wrzesczevicium Patres; implorant iteratò pristinam illius benevolentiam, revocant in memoriam sinceri affectûs contestationem, exaggerant iniquum hominis Catholici postulatum, ad extremum rogant, mitior hinc recederet, aut certè tantisper desisteret, donec sibi in tam arduo negotio, Theophili Bronovii constaret voluntas, à quo illi tanquam à Supremo sui in Provincia Poloniæ Instituti Modera-

 tore

tore dependerent, ita jubente voto, obſtri-
Sed is duras obtrudit conditiones. ctâ obedientiâ. Nihil ad hæc Wrzeſczevicius, ſolâque contumaciâ ferox, aut, inquit, iis, quas vobis ad Cœnobium perferendas do, Conditionibus, Clarum Montem dedatis; aut vicorum, bonorumque veſtrorum incendia exſpectate, utrumlibet eligite. Promunt reduces Nuntii oblatam, ſeu obtruſam potius ſibi à Comite Chartam, pudendis inſcriptam Conditionibus, quæ tales fuêre.

¶. *Hodie, Nonâ Novembris Tranſactio facta,*

Cum Illuſtriſſimo Domino Joanne Veihardo, *S. R. I.* Comite ab Wrzeſczewic / Sac. Regiæ Majeſtatis Suecorum à Conſiliis Status & Belli, Supremo Generali Vigiliarum Præfecto, & Colonello Equeſtris & Pedeſtris Legionis ex una: & Nomine Sereniſſimi ac Po-

Potentiſſimi Principis ac Domini Dñi, Caroli Guſtavi, Suecorum, Gotthorum, Vandalorumque, &c. Regis, Domini ſui Clementiſſimi. Et ex altera parte, cum Admodum Reverendis, Priore, Supriore, cæteriſque Patribus, & toto Conventu Częſtochovienſi, ſive Clari Montis. Et ea Tranſactio ab utraque parte in omnibus clauſulis & punctis, ſacroſanctè obſervari fide ſanctâ & inviolabili promiſſa.

1. *Clarus Mons*, unà cum Monaſterio, fortalitiis, propugnaculis, ſe ſubdit in fidem Comitis Sac. Regiæ Majeſt. Suecorum, Sacramque Regiam Majeſtatem

ſtatem pro Protectore ſuo clementiſſimo veneratur.

2. *Omnes Religioſi*, quotquot ſunt à primo ad ultimum, fide Sacerdotali & religiosâ jurant & promittunt Sacræ Regiæ Majeſtati Suecorum, Carolo Guſtavo, fidelitatem, reſpectum & obedientiam, renuntiantque omnibus confœderationibus, conſpirationibus, compromiſſionibus, tranſactionibus Regis Joannis, Caſimiri, ipſiuſque addictis.

3. *Conventus recipit* in Gubernatorem fortalitii & præſidii, prædictum Comitem à Wrzeſczewic / cui etiam ejuſque Officialibus Majoribus atque Minoribus, omnem fide-

fidelitatem & honeſtam cointelligentiam, reſpectum & reſpectivè obedientiam, quoad militaria pollicetur.

4. *Præſidium recipient*, numero militum conſtituto, nullumque majus modo, & nullo alio tempore, niſi extrema neceſſitate imponetur.

5. *Omnia tormenta*, pulveres, cæteraſque munitiones, quo nomine illæ appellentur, prædicto Comiti, cum certo ſpecificato Regeſtro extradentur, & ſub pœna vitæ, à Patribus nihil in hac materia celabitur, etiam omnia loca ſubterranea, quæ fortalitio nociva eſſent prædicto Comiti, aut

ejus locum tenenti, monſtrabuntur, ſub eadem pœna.

6. *Milites omnes*, quos habent, ſive haidones, ſive alios, ſtatim licentiabunt; nullumque militem, ſive palàm, ſive clam, ſine expreſſa Comitis, aut ejus Locum tenentis licentiâ, in Monaſterio ſuſtentabunt, habebunt, aut alent.

7. *Abrenuntiant*, omnibus correſpondentiis cum inimicis *S. R. M.* Suecorum, ſive literis, ſive verbis, ſive quibuſcunque modis poteſt fieri: & ſacroſanctè pollicentur, omnia ea, quæ ipſis innotuerint in damnum *S. R. M.* Suecorum fieri, tempeſtivè revelare, & iis malis cum omni

omni ſua potentia, & firma fidetate, obviam ire.

8. *Et ultimo.* In gratitudinem prædictæ tranſactionis, prædicti Patres & Conventus promittunt, ſe prænominato Comiti & Generali Summam in tali tempore paratam exſolvere.

E Contra. Comes ſupranominatus promittit nomine Sereniſſimi & Potentiſſimi, Caroli Guſtavi, Suecorum, &c. Regis, Reverendis Patribus, totique Conventui, &c. &c. *☞

☞ Perlectis Conditionibus indignabundi Patres, præciſâ omni morâ animosè reſpondent: Juramentum ad libitum unius hominis prophani fruſtrà à ſe exigi, quod Sacrilegii loco prorsus ducerent, utpotè jam aliis adſtricti votis. Loca Supremi Numinis cul- *Rejiciunt conditiones Religioſi.*

 tui

tui è præscripto Catholicæ Romanæ Ecclesiæ deservientia, pravè de Religione sentientibus permittere, id verò impium censere. Intendat quantum velit minas Comes, nihil à viris extorquebit religiosis, nunquam suo obsecundaturis imperio. Tum verò accensus iracundiâ Comes, proripit sese, & vicino Templo Divæ Barbaræ ædificio, flammas injicit, citatoque cursu tormentorum, aliquot ictibus ipsum prosequentibus, Krepicium se confert: unde paucis abhinc diebus per ejus loci præsidiarios, bona Cœnobii invadit, spoliat, pecoribus plusquam quadringentis abactis.

Indignatur Wrzesczevicius & abit.

Monasterii bona diripit.

Atque hoc fuit præludium futuræ Obsidionis: juvat interea, aliquid de ipso Prælusore nosse. Wrzesczevicio Natales Bohemia dedit; Nobilitati splendorem attulit S. Romani Imperii Comitatus, Adolescentiæ bonis literis excultæ accessit peregrinarum rerum notitia, Latinè eleganter, Germanicè, Italicè, Bohemicè, loquebatur; Mores compositi, sed ingenium inquies, ambitiosum, & vanitate tumidum: quod ab ejus col-

Pauca de Wrzesczevicii vitâ & moribus.

colloquio, dum mecum jussu Regis, certo in negotio conferret, patuit. Tandem conquisito à diversis creditoribus ære Salinarum Veliciensium fructûs in Polonia locaverat, Rege securitatem præbente: indeque brevi amotus, seu invidiâ, seu æmulatione, non absque tamen aliquâ injuriâ, quam sibi inferri passim querebatur. Hinc orta indignatio, aulæ Polonæ odium; & cùm apud Austriacos nihil favoris haberet, hîc verò spe lucri excidisset, hostes Polonis quæsivit, Constantinopolim adiit, bellumque contra Polonos suasit: atque post multas, hinc & inde cursitationes, cùm animus, neque vigiliis, neque quietibus sedari posset, ultimò commune proscriptorum asylum accessit. Fortè subolfecerat jam in Suecia contra Polonos bellum adornari, proinde suam quoque operam Carolo Regi recenter inaugurato offert, eloquentia prompta, mores compti, ingenium mobile, in amicis parandis facilitas, in rebus gerendis dexteritas, nec non mutatoria religio, & super omnia Ferdinandi Cæsaris indignatio, Polonorum con-

contemptus, homini pretium fecit, mox & Titulos auxit, quos illi Carolus juramento prævio, largè contulit, prout in capite illius, quam obtruſerat, Tranſactionis, apparuit. Fuitque inter primos Ordinum Ductores irruptionis Sueticæ in Poloniam, & ejus fidei vicinæ Sileſiæ munitiones concreditæ fuerunt, tantumque apud Carolum æſtimationis acquiſiverat, ut nomine Cæſareo Ablegato ejuſdem Comiti de Petingen de Wrzeſczevicio conquerenti, duriùs reſponderet, quod ex literis ejuſdem Viennam tranſmiſſis ſuæque legationis relatione patuit. Verùm Sueticos favores brevi infelix exitus terminavit; quippè jam creſcentibus Polonorum copiis, Krepicio, Bolesławiecio, Oſtrzeſzovio receptis, ille profugus Velunio exceſſit, hærebatque in Majori Polonia, tam diu; donec ibidem urbes ac oppida ex pacto Regis Sueciæ, cum Brandeburgico inito, Derflingus ejuſdem Copiarum Ductor reciperet, ſuumque militem induceret. Wrzeſczevicius verò Poſnaniâ, Coſteno, Miedzyrzecio, cæteriſque locis, detractis Sueti-

cis

cis præſidiis, properabat, ut obſidentem Calliſſium Nobilitatem inſperato acceſſu, vel opprimeret, vel diſſiparet. Jamque ad vicum Lubers rippæ fluvii Vartæ aſſidentem, pervenerat, cùm nullas in vicinia Polonorum copias morari (ſed falſò) ab exploratoribus didiciſſet, ab iiſdem noctu irruentibus, ducibus Paulo & Staniſlao, Chleboviis, (illis enim prima debetur gloria,) octingentorum ſtrage acceptâ, ipſe dum equo deſtitutus, pedes fluvium ſuperare nititur, à ruſticâ manu fuſte cæſus, undiſque immerſus, ſuo exemplo docuit, quàm cautè ſit cum Superis agendum; atque ad initium ſequentis Menſis recurrebat anniverſaria dies impetiti Clari Montis, triſti ipſius vindicata exitu.

Defuncti noviſſimæ invaſionis metu Religioſi, alterum jam à Mellero exſpectabant, quem Wrzeſczevicius ſpretus, rejectuſque ad maturandam Obſidionem accendebat. Oſtendebat locum maximè opportunum, qui & vicinam Sileſiam in Officio contineret, & Cracoviam commeantibus copiis, ſum-

Wrzeſczevicius ad maturandam Clari Montis Obſidionem Mellerum urget.

ſummam adferret commoditatem, alias à præſidio Polono non amoto vicinas regiones infeſtandas. Invitabat ſpe prædæ, ingentiſque theſauri, qui à tot annis coacervatur, inibi lateret, aurea, argentea, donaria, gemmas, pretioſam ſupellectilem, ſtatuas, ſigna affabrè facta, depingebat, quæ ſuis quondam delibaſſet oculis. Ibi eſſe profugorum Nobilium opulentiam, pleroſque abſentes, loco huic concrediditſſe facultates. Feſtinaret itaque accedere, & Regi ſingulare præſtiturus ſervitium, & militis egeſtatem luculento ære, prædaque recreaturus.

Kordecius à Vitembergio literas ſecuritatis petit.]

Nec Mellerus in promovendis copiis ſegnior fuit, cujus adventantis monitus *Auguſtinus Kordecius*, Cœnobii Superior, miſerat Cracoviam ad Vitembergium Generalem Ducem, pro obtinendis literis aſſertitiis, & hic quidem prætextus legationis erat, cæterùm inſtructi fuêre Nuntii, qui ex Religioſis erant linguæ Germanicæ periti, ut interim explorarent, quæ mens Vitembergii de Cœnobio eſſet. Redeunt illi ſtatim poſt abitum Wrzeſczevicii, literas quidem ſecuritatis facilè

facilè ſe obtinuiſſe referunt, ſed tamdiu valituras, quoaduſque aliud de Cœnobio ſtatueret, ordinaretque. Ambiguum Vitembergii reſponſum, magnam ſollicitudinem injecit Kordecio, qui impendentis periculi admonet Patres, rogatque ſententias. Unanimis tunc erat Loci Sacri defendendi conſenſus, ſolà Dei, Virginiſque Matris Patronæ fiduciâ mentes, animoſque Religioſorum accendente:

Ambiguas obtinet,

Quapropter Kordecius ad propulſandam hoſtium vim, omnem ſuam vertit cogitationem, peditum numerum milite exercitatiori auget, in propugnaculis, vallo, tormenta ordine ſuo collocari imperat, ſtationes diſponit, tabernas inſtitorias per declivium montis exporrectas, ad Montis radicem pertingentes dirui, ſoloque æquari jubet, hoſtibus facilem acceſſum ubique intercipit, omnia denique non tantùm fortiſſimi militis, ſed etiam ſolertis Ducis exſequitur munia.

& ad propulſandos hoſtes ſe præparat.

Et profectò reputanti mihi, unde tam repentina peritia homini provenerit, qui à

Ejuſdem Elogium.

E

tene-

teneriori ætate Cœnobio inclusus, non arma solum tractarit, sed ne strepitum illorum unquam audiverit, profectò miraculi loco censendum existimo: Numen Supremum ad Matris suæ preces elegisse infirma, ut confunderet fortia, atque ad deprimendam hostium superbiam, unum Monachum veterano opposuisse Duci. Unius profectò *Kordecii* vigilantiæ debetur, Montis Clari servati laus; quippe ille vigilias obire, insomnes ducere noctes, militesque quâ verbis hortari, quâ largitione accendere, magnitudine periculi dejectos Religiosorum animos, Nobiliumque erigere solebat; ad extremum solus obstitit, ne porta hostibus pateret, quam jam pavor & consternatio dedere sese volentium remotis obstaculis, penè aperuerat. Quæ ideo libentiùs commemoravi, ut memoriæ viri æquè pii, ac de religione sua optimè meriti, tanto fidentius consulerem, quanto ipse in Commentariis obsidionis religiosam professus modestiam, in suis laboribus referendis parcior est, & prout communis vitæ societati assuetus, ita commune cum soda-

libus ærumnarum & parti decoris voluit habere elogium.

Provisis à Kordecio rebus ad defensionem necessariis, auxilia deforis multorum implorata sunt; sed effectu nullo: namque Rex, cui libellum supplicem obtulerat, vacuus milite, qui ad hostem defecerat, Opolii degebat; & Stephanus Czarniecius potentiæ Suecorum impar, in Ducatu Severiensi consederat; nulla prorsus subsidia sperari poterant, in tanta, tamque subitâ Poloniæ conversione: Proinde & hinc Divinæ benignitatis non postremum capio argumentum; Deique Matris Loci sibi dedicati, singularem tutelam veneror, quæ contra omnem militiæ, bellantiumque morem: (quippe arces tam diu arcent hostem, quàm diu subsidia non submittantur) eam mentem, illosque spiritus, hominibus religiosis dederit, ut expertes auxiliorum, versâ ad alienum Dominum nobilitate, militiaque, hoste omnia possidente, occupanteque, solis è cœlo tantùm venturis confisi auxiliis, ausi fuerint Suecorum irritare poten-

Auxilia Kordecius implorat effectu nullo.

Divinæ providentiæ singulare argumentum.

tiam,

tiam, eique obſtaculum moliri.

Kordecius Wrzeſczevicium literis compellat: Atque ita omni ſpe ſubſidiorum evolutus *Kordecius*, ſcribit iterum Wrzeſczevicio, ſi adhuc hominem præferocem aliquâ ratione flectere poſſet, mittitque imaginem Virginis Claromontanæ in cupro, è prototypo à perito artifice elaboratam, veluti ſibi ſupplicantium advocatam. Sed ille jam talium contemptor, nihilo melior, molliorque redditus minas intentabat, vindictamque ſpirabat, & pro eodem Sacro Monte intercedentem Staniſlaum Varſicium, Caſtellanum Cracovienſem acriter repulit, non abſque aliquo contemptu. ¶. *Eat nunc*, inquit, *ſi placet, Dominus Caſtellanus*, & Locum illum Sacrum pro ſua pietate defendat, en adeſt exercitus Regius. *Qui vindictam ſpirat.* *Varſicii Caſtellani Cracovienſis erga Locum Sacrum pietas & munificentia.* Neque hic ſuo encomio fraudare vellem Varſicium, quem Clari Montis religioſa familia, munificum, agnoſcit Patronum, in eaque calamitate potiſſimum, cùm & armenta, pecoraque mona-

naſterii centum Imperialibus ab hoſte redempta, reſtituit: & loco periclitanti duodecim tormenta ſubmiſit. Erat quoque in exercitu Suetico, Tribunus Venceſlaus Sadovius Bohemus, is in Majori Polonia bonorum Maximiliani Miaskovii Caſtellani Krivinenſis, fructus locaverat, pòſt Suecis irrumpentibus, illorum turmis ſeſe immiſcuit, adhæſitque tanto cum Polonorum odio, ut nemo illo genti infenſior haberetur, tuendiſque Sueci partibus addictior: Proinde aliquot equitum turmis impoſitus, altiorem militiæ gradum obtinuerat: hunc etſi ſummè Catholicis infenſum, & maximè Clero (id enim literæ ipſius ad Vitembergium datæ, ſed interceptæ docuerant) aggredi prece decrevit, *Kordecius*: (fortaſſe aliqua olim viri notitia fretus,) oratque per epiſtolam à Religioſis ſui Monaſterii delatam, quatenus belli molem à Loco Sacro averteret, daretque id Claritudini Montis Regum & Principum pietate notiſſimi, tum & vicinorum videlicet Hungarorum, Bohemorum, Moraviorum, Sileſiorum peregri- *Sadovium per nuncios Kordecius aggreditur.*

Benignum referunt responsum. grinationibus celeberrimi. Benigniori vultu, quàm ab homine Calviniano ſperari poterat, excepti religioſi, vocatoſque ſemotis arbitris tali conſilio inſtructos dimiſit: Non eſſe ſuæ poteſtatis belli mox ingruentis molem avertere, illud cavendum eſſe, ne Suecos contumaciâ ad ferociam provocarent, colloquium ſatiùs inſtituerent, deque conditionibus diſceptando tempus extraherent, donec loco, ſibique attemperatas obtinerent. Cæterùm ferunt cum Mellero ſedulò præſidenterque egiſſe, objectoque periculo exiſtimationis ſuaſiſſe, ut alium quempiam expeditioni huic præficeret: namque Cœnobio à Monachorum pavido, invalidoque grege inſeſſo, expugnato, quam laudis acceſſionem? quale militaris peritiæ decus obventurum ſibi putaret? Quod ſi verò illum pertinax obſeſſorum defenſio, re infectâ abſcedere coëgerit, æternum probrum, convitiùmque relaturum: Mellerum, tot palmarum Ducem, turpiter à Monachis rejectum loco ceſſiſſe.

Sadovius obſidionem Clari Montis Mellero diſſuadet.

Sed jam fatalem accepturus ignominiam pro-

properabat *Mellerus*, quem Velunio moviſſe; trepidus inde accurrens ejuſdem Religioſæ familiæ ſodalis Hyacinthus Rudnicius nuntiat, & magno quidem cum apparatu, numeroſoque milite incedentem. Non pauciores novem millibus fuiſſe conſtat: junxerant namque ſuas copias Comes Wrzeſczevicius, Dux Haſſiæ, & Sadovius, inſuper & duæ Polonorum legiones aderant, ſuis cum Chiliarchis, Severino Kalinio, & Joanne Zbrożek. Ad famam adventantis Melleri, Generalis Vicarii, novus iterum metus exoritur in Claro Monte, auctus à Priore Cœnobii Velunenſis hoſtium vires extollente, ſuadenteque Religioſis, ut tantæ impares potentiæ, ſubſidiis præſertim nunquam comparentibus, ultimo obviarent excidio, tutiùs quibuſvis conditionibus tranſacturi.

Mellerus contra pergit ſuis cum copiis.

Quantæ illæ.

Exterrentur Religioſi.

Obſtitit *Kordecius*, vitamque potiùs honori Dei Matris devovendam eſſe cenſuit, quàm hoſtis ſe credere arbitrio, Divûm, hominumque contemptoris. Nec cunctatus die Novembris decimâ octavâ univerſam Reli-

Quos animat Kordecius.

Et Cæleſtem opem implorat. Religioſam familiam, omneſque loci incolas humanis deſtitutos auxiliis, Cœlites in ſubſidium humili prece advocari jubet, Patronamque Clari Montis Dei Matrem implorare: ad cujus aram Sacris operatus, omnibus ſummâ cum pietate adſtantibus, mox intra muros & propugnacula inſtitutâ ſupplicatione, Auguſtiſſimum *Chriſti Domini Corpus* circumducit, pòſt partitis inter milites ſtationibus, tormenta, ſclopos majores, fiſtulas ferreas, globos, pulverem bellicum, arma precibus deſuper è præſcripto Eccleſiæ recitatis, aquâ luſtrali aſpergit, præſidiarios animat, ipſe ubique operi intentus. Venit tandem ejuſdem diei horâ, poſt meridiem ſecundâ *Mellerus*, admovetque exercitum ad radices Montis Clari: & quandoquidem ſecutura èſt acerrima oppugnatio, ſuccinctè *Loci* ſitum, originem, antiquitatemque præmittam.

Mellerus admovet exercitum.

Clari Montis origo, ſitus, & Imago à Divo Lucâ picta, deſcribitur. CLARUS MONS Częſtochovienſis, ab Imagine *Deiparæ à Divo Luca* depicta, ibidemque depoſita, ac propterea à populorum peregrinantium frequentiâ, concurſuque

que Claritudinem & Cognomen accepit. Aliud Częſtochoviæ Oppidi vicinia, inde mediæ horæ itinere diſtantis dedit, prout in Brabantiâ Virgo Aſperi Collis, Sichemienſis etiam titulum obtinuit, à Sichemio Oppido illi adjacente, quo in loco Dei Matrem mira prodentem olim mihi venerari contigit, adeſſeque cùm è veteri Sacrario ad templum ab Archiduce AUSTRIÆ Alberto conſtructum inter Belgii opera elegantiſſimum deportaretur. Hanc verò Imaginem à D. Lucâ depictam fuiſſe, unanimis Græcorum, ſæculorumque conſenſus tradidit, atque jam ætate *Virginis* adultiore, ipſaque vivente, quod pictura teſtatur, eaque formâ, corporiſque compoſitione, ac viventis ſimilitudine, ut uter meliùs ipſius effigiem, an Epiphanius apud Nicephorum calamo delineaverit, an pictor Antiochenus, D. Lucas, vivis coloribus expreſſerit, ambiguum ſit judicium.

Nicephorus lib. 15. cap. 14.

Nicephorus lib. 2. Hiſt. Eccl. cap. 21.

Tabula cui Imago ſuperinducta cernitur, Cupreſſina eſt, Menſamque fuiſſe Virginis, quod teſtatur vetus inſcriptio Domui Lauretanæ olim impoſita. ¶. *Menſam*

ſam autem Virginis habet Czeſto-chovia in Poloniâ. Altitudo Tabulæ ad duos cubitos & ſeſquipalmum protenditur, latitudo unius cubiti & trium palmorum ſpatium occupat, craſſities duos obverſos articulos medii digiti continet.

IMAGO hæc Helenæ AUGUSTÆ Hieroſolymis primùm innotuit, deſtinata Conſtantinopolim, ſed mors Imperatricis irritum propoſitum fecit, pòſt ab Eudoxiâ Hieroſolymis, Antiochiam deportata, tranſmiſſaque, inde Pulcheriæ Theodoſii Imperatoris Sorori, collocataque Conſtantinopoli, in templo ab eadem magnificè extructo τῶν ὁδηγῶν, ſeu viæ Ducum à Græcis Scriptoribus nuncupato, eorumque teſtimonio magnis in Urbe præpotenti claruit miraculis.

Obtigit tandem Carolo Magno, per manus Nicephori, unà cum celebri ſacrarum reliquiarum theſauro, quem Aquiſgranenſis Eccleſia ſumma cum pietate aſſervat. Is verò *Leoni Ruſsiæ* Monarchæ, quem contra Saracenos fortiſſimum, fidiſſimumque ſocium ar-

armorum habuit, ſibique ideo percarum, obnixè petenti, donavit, non abſque tamen doloris ſenſu, quod tam præſtanti Imagine privaretur. Lætus in munere Ruſſiæ DUX, deportatam in Arce Bełżenſi muniti ſſima deponit, ritûſque Græci Sacerdotibus curam, cuſtodiamque Sacræ Imaginis committit, manſitque ſub eâ curâ annis quingentis. Redactæ tandem à *Caſimiro* Magno, Poloniæ Rege, in Provinciam Ruſſiæ, *Ludovicus* Hungariæ & Poloniæ Rex, ejus ex Sorore Nepos, Vladiſlaum Opolienſem Ducem, Cognatum ſuum, Præfectum imponit: Is repertam in Arce Bełżenſi Sacram Effigiem ex obſcuriore loco, in amœniorem, ſuoque vicinum domicilio transfert, inque dies prodigiis clareſcentem, Patronam Virginem penè à Tartaris oppreſſus experitur, illatamque ab eorum ſagittâ gutturi imaginis, ulciſcitur contumeliam, ingenti hoſtium clade. Tandem è Ruſſiâ tam carum pignus avehit. Opolii in Urbe Ducatûs ſui primaria feliciter deponendum. Nec longa jam reſtabat via, MONS ſu-

ſuperandus erat, in cujus vertice, veluti humi defixa, conſtitêre jumenta, nec currus dimoveri potuit; ita Divino curſum ſiſtente oraculo, pergratamque *Virgini Matri* commonſtrante *Sedem.* Atque DUX voluntatis Divinæ, quam ſupplici conſuluerat prece conſcius, admonituſque, paret cœleſti mandato, *Imaginem* deponit: TEMPLUM auguſtâ & eleganti formâ extrui imperat, Cœnobium amplis dotatum reditibus addit, inducitque ex Hungaria evocatos Religioſos *Ordinis S. Pauli* Eremitæ primi, DEI Matris honori, cultuique perpetuo deſervituros.

Anno Domini 1382 Augusto Menſe.

TEMPLO ad latus Septentrionale ædem admovit, non ineleganti eductam artificio *Vladiſlaus* JAGELLO, Poloniæ Rex, ad quam temporis ſucceſſu illata Imago, nunc in Arâ ex hebeno artificioſè ſtructâ, ſtatuiſque argenteis juſtæ magnitudinis inſertis ſplendidâ, non ſine pavore quodam venerabili conſpicitur. Sed quia ædes accurrentium populorum multitudinem haud capere poterat, *Matthias Lubienius*, Gneſnenſis Archie-

chiepiſcopus, Regni Primas, Vir olim in Eccleſia & Republica Magnus, ampliorem ſumptu magnifico effecit, hocque ſuæ pietatis inſigne reliquit monumentum. Atque ita loco crevit celebritas, prout retulimus, ad cujus venerationem longiſſimæ multarum nationum inſtitutæ fuerunt peregrinationes, duratque hucuſque accurrentium populorum frequentia, propitium ope Virginis implorans Deum.

MONS totus rupeus eſt, non nimium duro ſilice, petrâque conſtans, ſed è candicante lapide, ædificiis, & cæmento facilem præbente materiam, altitudine ſat conſpicuus, quippe ad tria Germanica milliaria protenſa terrarum ſpatia oculos ſubjicit, non prærupto, difficilique aſcenſu moleſtus, ſed molliter in ſubjectam declinans vallem. Ad Orientem lætiſſimam paſcuis, agris, aquis planiciem, Oppidumque Częſtochova reſpicit: ad Meridiem planiore via, ſed poſtmodum leniter ſubſidente, ducit ad Templum D. Barbaræ, tyronumque Religioſorum Domum, tribus inde ſtadiis diſtan-

tem. A Septentrione & Occidente, aſſurgunt colles veluti Sacrum MONTEM venerabundi, in quos ille ſupremum obtinet dominium.

Verticis amplitudo è Templo juſtæ magnitudinis, Cœnobio centum & amplius Religioſorum capaci, cæteriſque annexis ædificiis æſtimari poteſt.

A Principio, ut omnium rerum, parva ſunt initia, exiguum ſepimentum, templum clauſtrumque cinxerat, proinde prædonum, Huſſitarumque, per ea tempora debachantium licentiæ patuit. Hi namque ſpe prædæ, quam animo præconceperant, è finitimâ Sileſiâ erumpentes, templum, cœnobiumque diripiunt, incendunt, Religioſis partim cæſis, partim fugatis, Imaginem auro, gemmis, à LEONE Ruſſiæ Duce exornatam ſpoliant; demùm inter cachinnos & ludibria, impuriſſimi homines currui imponunt, ad triaque ſtadia avehunt, ibi verò Tabula immobilis currum jumentaque ſtitit, nullo impetu equorum, impulſuque amplius dimovenda. Commovet bilem inſana rabies, &

Anno Domini 1430.

& ¶. quid nobis, inquiunt, cum futili ligno? ☞ tandem è curru dejiciunt, conculcant, raptant, fœdeque conſpurcant, ad extremum in tres diſſolutam partes terræ allidunt, & unus projectæ audaciæ ſcurra, binos gladii ictus faciei infligit, duaſque reliquit cicatrices, nunquam à peritiſſimo etiam artifice obducendas. Et ille quidem unà cum ſocio idem audente, repentino rigore concretam manum, oculoſque, qui tale ſpectaverant facinus, amiſit, mox & vitam: cæteri graſſatores impii, mirum dictu! ſubitâ peſte, cùm nullibi apparuiſſet afflati, pecorum adinſtar concidebant ſparſim per campos cadaveribus provolutis.

Tali edocti periculo Religioſi, altiori muro templum cœnobiumque circumdant, & tantò quidem poſtmodùm accuratius, quantò pia liberalitate *Vladiſlai Quarti*, Poloniæ Regis aucti, etiam propugnaculis munivêre.

Certè è præſcripto Machinatoris bellici firmandi loci, *Vladiſlaus* Author fuit, ſive Sileſiæ

lesiæ aliquando non quieturæ limites observaret, præscinderetque latrociniis, ac incursionibus licentiam, sive præviso à Superis, quod imminebat ab illius hæreditario hoste, periculo, non evulgato tamen rerum futurarum arcano, hanc illi mentem injecêre, ut loci Sacri securitati in omnem eventum, quisquis ille foret, prospiceret, & prospexit: Namque præalta mœnia, terrâque ad eludendas pilarum emissiones latè oppleta, Templum, Cœnobiumque quatuor propugnaculis inde prominentibus seque mutua ope prospectantibus, ac prælarga circum fossa contuentur. Porta unica Meridiem respicit. A vicinis collibus nihil periculi, namque iis altitudo MONTIS imperat, tormentorum ubique patentes ictibus. Et hic erat tunc loci Sacri status, sed multò operosius jam muniendum properant Religiosi, munificentiâ Regis *Joannis Casimiri*, opera externa promovente. Et decem antequàm hæc scriberemus Mensibus, erigi cœptum est ad Orientem *Propugnaculum*, paulùm à mœnibus abjunctum, tuendoque *Deiparæ*

paræ Sacrario objectum, ad quod erigendum in ipsis initiis suæ Majestates admovêre manum. Primusque *Rex*, pio erga VIRGINEM Matrem affectu, *cum Regina* præivit, terram & rudera sarculis egerendo, simul secuti Principem *Aulici*, *Senatus*, & *Primores quique*, & *Gyneceum*, unà *cum Matronis Nobilibus*, suas quoque commodavit manus, comparuêre & alii certatim dies integros operi insudantes.

Sed me jam Sacro MONTI imminens revocat *Mellerus*, videbatur ille consilio prius, quàm armis experiri, datis ad Religiosos literis, perque unum ex agrestibus, delatis, nisi jam infestus arma explicuisset, occupato pago Częstochowka radici Montis adhærente, ibidemque prædio Monasterii direpto, ejusdemque à rationibus famulo Joanne Konopscio trucidato, captatis, infessisque locis instituendæ oppugnationi perquàm opportunis, ita ut necesse habuerit *Kordecius*, palantes per agros situm, positûsque locorum & munimentorum explorantes, tormentis depellere, ante-

Mellerus scribit ad Religiosos.

antequàm literis responderet. Et illæ quidem in eam scriptæ erant sententiam:

Literæ ipsius. ¶. *Cùm S. R. M. Sueciæ*, Dominus meus clementissimus de rebellium quorundam in Majori Polonia conatibus certos accepisset nuntios, quod sua Majestas non modò ad illos compescendos, sed & porrò ad limitaneas arces adversus quamlibet invasionem aliquo præsidio firmandas, me eò cum justo exercitu mittere fuerit coactus. Quando igitur ad hos limites progressus sum, jamque & Monasterio vestro exercitus imminet, cui ut conveniens præsidium imponatur, serium est S. R. M. mandatum, vestro ex com-

commodo fore putavi, si vos ejus rei gratiâ primùm ac maturè commonefaciam: Quod dum facio, vos seriò adhortor, ut sine ulteriori circumductione, aliquos cum libera potestate mittatis, de quantitate præsidii, aliisque ad hanc rem pertinentibus mecum deliberaturos. Facietis hoc ipso rem S. R. M. gratam, quæ non intermittet vos ac Monasterium vestrum omni Regia clementia fovere ac tueri: nec enim aliter vobis persuadeatis, quàm Sacra vestra omnino fore intacta, neque devotionibus vestris ullum impedimentum, multo minus contumeliam illatum iri; siquidem nihil

 aliud,

aliud, quàm tutela Regni & securitas finium quæritur.

Cæterùm, si totâ jam Minore, Majoreque Poloniâ, in potestatem S. R. M. redactâ, desperatisque omnibus auxiliis, obsistere tamen ulteriùs præsumatis, non aliter potero, quàm præsenti armorum remedio vos & cum exustione totius Monasterii ad recens compellere obsequium. Id ne fiat, vestrûm erit fato non resistere, sed honestâ deditione Serenissimi Regis nostri clementiam amplecti.

NON sperabat tam promptum, quod tormento peregerant Salutationis Officium, Mellerus: Proinde inclinato jam in vesperam die, mittit Sueco stipendiarios Polo-

Cessationem armorum

Polonos, Golynium ex legione Zbroscii, Equestris turmæ Præfectum & ejus commilitonem Alexandrum Paprocium, addito illis suo ex Sorore nepote, qui armorum cessationem postularent. Id facilè Mellerum obtenturum respondet *Kordecius*, si ille suas copias ex hac vicinia, prædioque retraxerit. Id verò quandoquidem uberiori hoc anno proveniente segete, abundè hostem annonâ, commeatuque instruere poterat, nocte candentibus globis incensum, flammâ cum horreis absumpsit, non sine Suecorum aliqua clade, qui inter ædificia stationem cæperant.

per duos Equites Polonos petit.

Negant Religiosi, ni prius copias amoveret, & horrea incendunt.

Et duo illi Poloni à Mellero ablegati sanctè spoponderunt, nihil à se, suisque commilitonibus Claro Monti metuendum esse, manereque apud eos Loci Sacri reverentiam, quam licet Suecorum partibus adhæsissent, nunquam tamen exuissent. Sed hæc tam Sancta sponsio, haud illos à turpi absolvit nota: etsi etenim arma ad aggressionem non strinxerint, oppugnarunt tamen Clarum Montem multoties à Mellero submissi, tur-

Ablegatorum Polonorum erga Locum Sacrum reverentia.

turpem suadendo, nec sine minis deditionem.

19. Novemb. *Mellerus Stationes disponit.* At Mellerus altero die lustratis circumquaque campis, exploratoque locorum situ copias partitur. Ad Meridiem Hassiæ Ducem & Sadovium collocat, insidereque jubet Templum D. Barbaræ dedicatum, huicque annexam tyronum Religiosorum domum peramplam satis, commodamque. Ipse milite, bellicoque apparatu validior intra Orientem & Septentrionem in pago **Czestochowka** radici Montis contiguo stationem capit, opportunitate aggressionis inde æstimata: quippe & tormentis admovendis, muroque, quem debiliorem fortè hac ex parte rebatur, quatiendo, facilior dabatur accessus, & Cœnobium ibidem in longum porrectum, scandulis ligneis tectum, flammæ obnoxium erat, ab igneis globis momento erupturæ. Jam verò ædificia pagi, trabes ad suggestus tormentarios erigendos, fossas humo egesta continendas, cæteraque opera militaria suppeditatura prævidebat, tantò majori temporis lucro, quod non à lon-

longinquo peterentur. Atque ut ociùs metum hosti incuteret, dispositis tantummodò stationibus, nullis adhæc erectis appropinquationum operibus, tormenta, propugnacula versùs dirigi jubet, mox & impetit magno conatu, sed effectu nullo. *Tormentis Clarum Montem impetit:* Fælicius ab obsessis insonuêre machinæ certam inferentes stragem, pluribus exanimatis, cùm vel incedentium agmina globis certa collineatione explosis perrumperent, vel transvolantes pilæ parietinis perterrebratis, intra casas latentes conficerent. *Respondent Obsessi cum strage hostium.* Inter exanimatos unum Polonum Equitem fuisse comperio, is nimiâ cupidine habendi ardens, Clari Montis opes, commilitonibus suis mox prædæ futuras, cum quadam gestientis animi alacritate ostendebat, quibus temeritatem dicti, hominisque impietatem, super hoc Catholici aversantibus, respondet: *Eques Polonus, Loci Sacri contemptor, pœnas luit.*

¶. *Et cur Sacra diripere non liceret, præsertim nobis, qui militiæ Sueticæ nomen dedimus*, (quasi verò ab hac Magistrâ Sacrilegia, Dei hominumque contemptus

ptus proveniret,) hæcque audacius Sociis regerentem, à Sanctiori scholâ superveniens Magister globus capiti, sed avulso aliam impressit doctrinam: Religiose cum Superis agendum esse.

Male habebant Claromontanos ædificia pagi Czestochowka, quæ non solùm latebras hosti præbebant, sed altiores domos Monti viciniores (nam pleræque hospitiis peregrinantium inserviebant) ad tormentarios suggestus destinari præsenserant, subductasque machinas eminentiori ex loco majore obsessorum damno fulminaturas. Eapropter *Kordecius*, qui ut Cœnobii, ita & ejusdem bonorum Superior erat, non ignarus ab incolis in suprema ædium contignatione, subque ipso tecto, fœnum, paleasque asservari, inumbrante vesperâ candentes globos è tormentis explodi imperat, repenteque denso intermicans fumo flamma, tecta primùm, deinde ædes corripit, hostibus suâ in statione talium securis, quos accrescentis celeritas ignis, fætorque ingens densioris fumi, qualem paleæ, fœnumque succensum excitare solet,

Kordecius candentibus globis pagum succendi jubet.

solet, penè interceperat, ita ut pavidi, inermesque, atque seminudi, sese inde ejicerent, reboantibus interim tormentis, stragemque inferentibus, quam hinc & inde cursitantes evitare vix poterant.

Cum aliqua clade hostium.

In hoc ab utrinque armorum fervore, mittit *Mellerus*, (quod sæpius in hac Obsidione fecit,) unum Themistoclis Deum, suasionem videlicet, per *Severinum Kalinium*, Præfectum Braclaviensem, Equestris legionis Chiliarcham perferendum, qui obsessos hortaretur, ut se, suaque, fidei Regis Sueciæ permitterent, cujus universa Polonia protectionem, patrociniumque recepisset: tum verò in laudes Caroli effusus, deprædicabat Martialem Principis genium, summam bellandi peritiam, clementiam Regiam, benignitatemque, eamque Majestatem, quâ salvâ omnibus se affabilem, juxta ac venerandum præberet. Hoc illi ajebat unicum esse curæ, Poloniam in pristinum reponere statum, exterorum periculis obnoxiam, tueri, neve finitimorum excursionibus pateret, Częstochoviam Silesiæ vicinam,

Severinus Kalinius deditionem suadet.

H mu-

munire, eidemque præſidium imponere, decreviſſe. Viderent itaque Patres, an non ſatiùs, æquiúſque eſſet, mandato Clementiſſimi Regis obtemperare, quàm contumaciâ, ferro, flammaque vindicandâ, indignationem juſtam accerſere. Hæc compluribus ſuadenti *Kalinio* leniter reſponſum eſt: Mox duo Patres ablegantur, ad Mellerum uberiorem daturi declarationem. Ac inprimis dicunt: edicto Regis Sueciæ immunitates, libertatemque Eccleſiarum ac Religionis integritatem comprehendi, jam ſibi mirum videri, cur Mellerus ad Locum Sacrum infeſtus acceſſerit, nullâ præſertim laceſſitus injuriâ, præſidium impoſiturus, eamque ſolam rationem Religioſos à tractando negotio excludere, tamdiuque ſe ſciret ab ingreſſu Cœnobii prohibendum, donec ejuſdem Moderatori de Regis voluntate ſcripto exaratâ conſtiterint. Hoc reſponſo, pluribus modeſtè tamen expoſito, Mellerus bilis efferveſcentis indicio non celavit indignationem, queſtuſque eſt, ſe inſolito Monachorum de Regio mandato examini

Ad Mellerum duo Religioſi ablegantur.

Dato Caſimiriæ ad Cracoviam, 30. Septemb. 1655.

Mandatum Regis Sueciæ, de obſidendo Claro Monte requirunt.

mini ſubjici, poſthaberique auctoritatem Generalis Vicarii, tot obſequiis, belloque præclarè geſtis emeritam: poſtmodum tamen aliquanto placatior modeſtiâ Patrum, apud ſe agentium redditus, *Kuklinovium* turmæ Equeſtris præfectum adire Kordecium jubet, unáque Religioſis exhibere mandatum Regium literis ejuſdem ſigillo, chyrographoque munitis comprehenſum, quibus illi committit, ut præſidiis Bolesławiam, Vielunium, Krepicium, Częſtochoviam, firmaret.

Exhibetur Mandatum Regium per Kuklinovium 20. Novemb.

Conjecerat oculos *Rex* Sueciæ in vicinam Sileſiam fortaſſe, ut pacatis tempeſtivè prout ſperabat rebus, opportunitatem captaret, unde gravior *Cæſari*, Auſtriacæque Domui incumberet, & recenti potentiâ auctum eò collimaſſe arcanæ docuêre literæ ſæpius interceptæ, quin & Principum fœdere Suecis colligatorum applauſus, & exquiſitæ gratulationes moverant ſuſpicionem, præcipuè Galliæ Regis Poloniæ ſemper olim amici minæ, ad Aulam Cæſaream, ut ferebatur, miſſæ, ſi quid inde auxilii, Polonis

Munitiones vicinas Sileſiæ cur Rex Sueciæ firmare juſſerit.

contra Suecos, aut mitteretur, aut concederetur. Et Hæretici in Silesia, unde numerum copiarum Carolus non mediocriter auxerat, apertis gestientis animi signis Sueco favebant, tacitè verò summo cum desiderio expectabant ultorem templorum, quæ *Cæsar* amotis Novi EUANGELII præconibus, pristinis Dominis, veterique religioni restituerat.

Poloni in Silesiam profugi pessimè tractati.

Et profugi Poloni, quantis ibidem affecti contumeliis, quibus pressi, divexatique exactionibus, quibus cavillis, scommatibus, publicè appetiti fuerint, notum est, frustra hospitales invocantes Deos, quos in Polonia exules Silesii benigniores habuêre. Auditæ & Suecorum triumphantium voces, Germaniæ bellum interminantes, ferebaturque nubem ingentem apparatu bellico rarò hactenus viso gravidam, futuro apparituram Vere, quæ tonitrua, fulgura, ignes promitteret, certè non Constantinopoli, aut in Moschoviâ, sed alibi spargendos. Nec meliora sperare jubebat spretum pacis inter duos Reges conficiendæ *Cæsaris* arbitrium,

trium, ipsiusque Legatus contemptim habitus, & post longas moras, perque tot terrarum divortia tractus, tandem leviter expeditus.

Scio ego hæc aliter à Suecis narrari, & pleraque contraria inserta Memoriali Electori Moguntino à Suetico Ministro porrecto leguntur, quæ ad odium in Polonos concitandum, justam verò armorum causam asserendam pertinent: verùm si seposito partium affectu, ad veritatis lancem perveniant, nullum pondus, nullamque sunt habitura æstimationem. Patet, patuitque Orbi, Poloniæ innocentia, quæ aliquando injustæ aggressionis convincet aliena appetentes.

Non mirum itaque videri debet, si *Cæsar* armorum in confiniis strepentium sonitu excitatus, eaque locorum vicinorum firmâ insessione præmonitus, aliquid suspicionis habuerit. A Rege Poloniæ in Ducatum Opoliensem secedente, nullus metus oriri poterat: namque exarmatus à suis desertus, vix centum virorum comitatu stipatus, bre-

vi interjectâ morâ, iterum ad suum redierat Regnum, nec exules Poloni, tam validi, numerosique habebantur, qui negotium facessere possent, observantibus eorum conatus Silesiis, prodituris procul dubio Sueco, præpedituriſque, si quid molirentur. Quod verò postmodum inde prodierint, jam Patriæ amor, Regis obsequium, debitaque fidelitas,& Nobilitas ab hoste oppressa, hanc pusillam evocabat manum. Hospitii illis jus à Cæsare denegari non poterat, stantibus cum Rege Bohemiæ & Poloniæ veteribus pactis. Integra armatorum agmina, prout Rex Sueciæ scribit in suis ad Cæsarem literis, in illius Dominiis receptum habuisse, hoc verò non constat: integra agmina è Silesiâ in subsidium Sueci ivisse, prædas è Poloniâ abactas, ibidem depositas, distractasque, Duces Silesios insultantes Polonis, Sueticis victoriis applausum dedisse, hoc verò constat. Et hæc exilia Polonorum in Dominiis Cæsaris, ægrè tulisse Carolum ex iisdem literis patuit,cum adjicit. ¶. *Ut non sit mirum, si*

Datis Strasburgi Borussorum 4. Junii 1656.

si nunc ad Silesiæ fines infesta arma concurrant & strepant. Quasi diceret mox eo prætextu contra Cæsarem inferenda. Providere itaque vicinæ Silesiæ locis jussit, inde quasi Polonorum exilia ulturus, quà munitione, quà præsidiis.

Id verò quandoquidem Mellerus literis Regiis prolatis, Religiosis significare jusserat, illi acceptis à *Kuklinovio*, quoniam non postremæ essent considerationis,diesque instaret Præsentatæ in templo Hierosolymitano, *Virgini* Sacer, responsum distulerunt. Et huic quidem sanctius colendo Patres incubuêre, propitiam invocantes apud Filium *Patronam*, cujus *Sacratissimum Corpus*, intra propugnacula, mœniaque circumtulêre. Ita postmodùm ritè provocatis Sacris *Kordecius*, datâ ad Mellerum epistolâ, in hunc disseruit modum: Sciret ille non esse Instituti Monastici Reges eligere, sed electos à Regni Proceribus venerari, cui igitur illi suffragium dederint, ei & se,suaque omnia & Locum Sacrum Regum patrocinio, devotioneque Cla-

Religiosi diem Præsentationis Beatæ Virginis summa cum pietate colunt.

Respondet Kordecius Mellero, ambiguum Regis Sueciæ mandatum asserit.

Clarum, humiles dedituros, non ab armata coactos manu, (namque modestia Religiosa, viriumque imbecillitas Regibus contraniti vetat,) sed à piâ observantiâ commonitos. Vidisse se mandatum Regis Sueciæ, & quoniam ad arcendam insolentiam, justum haberent præsidium, Monasterium verò unà cum Templo, antiquitus *Clari Montis* Cognomen obtineat, Oppidum verò Czestochowa / ad se nullatenus pertineret, proinde magnam sibi mandatum Regium ambiguitatem peperisse, quòd Częstochoviam, munitioni, præsidioque non Clarum Montem designaret. Orare itaque supplices, relinqueret pacatum Monasterium & Templum *Deo* ejusque *Matri Sanctissimæ* Sacrum, nec Divinum interturbaret cultum, Religiosamque pro Regis salute exorantium pietatem.

Ægrè fert responsum Mellerus. Eludi se Mellerus interpretatione REGII mandati intellexit, didicerat enim probè Częstochoviæ nomine Clarum Montem vulgò appellari, qui situ loci propugnaculis, Oppido exiguo, nullaque opportunitate com-

commendato potior esset, proinde commotior, tormenta expediri jubet. Quinque suggestus tormentarios, diversis in locis imposuerat Mellerus: Primum Cœnobio haud longè admoverat, collocatis machinis, quæ igneos ejaculabantur globos: Alterum paulùm retrorsùm, pagum versùs Czestochowká, quatuor tormentis munitum: Tertium ampliorem omnibus, ad latus horum duorum Septentrionalibus propugnaculis imminentem erexerat, projecto in cuspidem angulo corbibus vimineis, terrâ infarcitis munito, quos inter corbes, octo tormenta obsidionalia disposuerat, utque firmius infixi insisterent, rigore hyemis usus, aquâ crebrò perfundi jussit, quæ gelu concreto, duratoque in tantum vimina, terramque solidaverat, ut & globi ab obsessis emissi resilirent, & obsidione solutâ non aliter inde moveri potuerint, nisi igne luculenter circumquaque structo, glacies eliquesceret. Quartum pari modo munitum Occidentali propugnaculo opposuerat. Quintus ad Meridiem erectus templo qua- *Suggestus tormentarios erigit.*

quatiendo, inque ejuſdem tecta & annexarum Sacrarum ædium flammas ſpargendo, permultùm obſeſſis negotii, incommodique attulit.

Tribus è locis Monaſterium impetit nullo fructu.

Tribus itaque è locis, à Septentrione videlicet & Meridie intonuère tormenta, nullo muri, propugnaculorumque damno, aliquo tectorum, non tamen enormi: namque globi, aut à ſcopo aberrantes, aut prætervolantes Cœnobium, aut à tegulis reſilientes, parietibuſque leviter alliſi, caſſo effectu decidentes, aut iis perterrebratis aliò avolantes, ab Obſeſſis Divinam adorantibus providentiam, ſpectabantur: Mellero vehementer anxio, quod nulla mœniorum ſtrages edita eſſet, quæ ſubituris ſterneret viam, aditumque aperiret, quamvis tribus continenter diebus Cœnobium ac propugnacula crebrâ emiſſione pilarum impetiiſſet. Nec pepercit noctibus egerendis foſſis, quantum contumax rupes permittebat, acceſſibuſque accelerandis intentior, non intermiſſâ interea frequenti ad infeſtandos obſeſſos tormentorum fulminatione. Atque

que iis, etſi conſtans, indefeſſaque hoſtes excipiendi eſſet alacritas, aliquid tamen ſollicitudinis incuſsère candentes globi, igneſque ſparſi. Namque Mellerus ſtatuerat Monaſterium, templumque incendere, eoque unico modo Monachorum expugnare pervicaciam. Nec omiſit, ſiquidem ex utroque latere & noctibus præſertim ad terrorem augendum, igneas magna in copia emittebat pilas, & præſertim eas, quæ à Malogranato nomen habent, quod quemadmodum illud è numeroſis conſtaret acinis, ita hæ ferreis globis quandoque & lapidibus infarcitæ, igne concepto, accenſoque diſſilientes, tecta, muroſque diffringerent, flammam excitarent, adferentque inevitabilem perniciem. Mira profectò res, quæque non ſine ope Divinæ dexteræ evenerit, tanta quippe globorum, ignes attemperatè ferentium, ſparſarumque flammarum multitudo, nec Templo, nec Monaſterio noxa fuit. Agnovêre *Divæ Matris* Patrocinium, adoravêreque Religioſi, quæ ſola cladem hanc avertit, igneſque extinxit: etſi etenim hinc & inde

Incendere Monaſterium vult.

Mira Dei providentia defendit Cœnobium.

inde ſuper tecta diſpoſiti excubarent ſparteoli, qui impetus globorum obſervarent, obſervatoſque tignis hærentes, aut indicio fumi ſeſe prodentes cunctis dejicerent, aut micantem ignem madidis opprimerent velis, tamen in tanta lignorum ſtrue tectis præſertim Cœnobii ligneis, aridam, ſiccamque materiam flammæ haud obtemperaſſe, prodigii loco cenſendum eſt.

Nec abſque miraculo globorum reſilientium.

Quin & illud, an non cœlitus factum? cùm aliquot globi flammantes Monaſterium peterent, unus Ædi *Deiparæ* Imaginis Sacratæ impactus repentè reſiliit, alter ad latus ſummâ vi tendens, reſupino ſeſe ad caſtra hoſtium referens volatu, ignes ſcintillantes in aëre ſparſit. Audaciam illius à Sanctiori genio terræ alliſam dixiſſes, hunc reverentiâ loci tactum, non auſum accedere, ad hoſtes reditum cœpiſſe, ut diſcerent tandem juſtitiam moniti, nec temnere Divos. Tertius ab excubitoribus è tigno ædificii excuſſus, propè cunas infantis jacentis, cadens, noxias cohibuit flammas, innocentiam, *Virginis* aſylo tutam, non auſus corripere.

pere. Liceat mihi Euſebii Emmiſſeni verba attexere: Quantum lætitiæ in præſenti obtinent merita Religionis, & Privilegia Sanctitatis. Ecce horrendum neſcio quid, anhelavêre globi, extrinſecùs ſæviunt, intrinſecùs parcunt.

Homilia I. de Epiphaniâ.

Atque interea dum arma ſtrepunt, ferventque, *Muſici* è ſublimi turris pergula, vario inſtrumentorum genere *Hymnos honori Virginis*, ab Eccleſiâ dicatos concinebant, magno profectò Obſeſſorum ſolatio, accreſcenteque inde majori fiduciâ, *Præſentis Dei Matris Patrocinii*, hoſtibus verò res primum mira viſa inter fragores bellicos dulcis melodiæ ſonus, poſt furor & indignatio ſecuta, quaſi à Claromontanis illorum riderentur conatus.

Obſeſſi in Suecos erumpunt, Duce Petro Czarniecio.

Obſervaverant interim Claromontani Suecos, nullius eruptionis metuentes, in ejectis foſſis ſecurius agere, proindeque conſilium capiunt magnanimæ excurſionis argu-

gumento, illos virtutis, ſuique imperterriti animi admonere. *Petrus Czarniecius*, Vir ad militiam natus, multiſque egregiis facinoribus, in hac Obſidione clarus, è præſidiariis ſubitum compoſuit agmen, apertaque intra muros ſecretiori portulâ, egreditur, jamque tranſmiſſis excubiis, non intellectus, rectà ad foſſam contendit, in cujus capite partem agminis collocat, partem intus ſecum ducit, rectáque in hoſtem nihil opinantem vadit, mox obvium quemque ſternit, & primo quidem impetu rei tormentariæ, Præfectum ad quietem ſeſe componentem, obtruncat, poſt aliquos Officiis militaribus inſigniores, mactat, ceteros milites fiſtulâ ferreâ pluribus oneratâ globis perculſos, trepidanteſque aut conficit, aut fugat: ii verò, qui ſeſe extra foſſam ejecerant, à collocatis ibidem præſidiariis excepti, paſſim cæſi. Oritur interea è propugnaculis ingens clamor, reboant tormenta, ſcintillant longiores ſclopi, hoſtis è propinquioribus Cœnobio ſtationibus conſternatus, ignarus quid rerum id eſſet (namque Obſeſſos nunquam

Cladem hoſtibus inferunt.

quam

quam erupturos credebat, ſuæ metuentes paucitatis) ſeſe proripit, reliqui in turmas & agmina conglobati inſomnes exegêre noctem.

Redeunt præſidiarii victores, nec abſque præda, multis hoſtium ultra gregariorum ſortem peremptis, interque illos Machinatore bellico, & viro quodam excellenti de Foſſis nuncupato, Wrzeſczevicio ſummè familiari, inque militiæ gradu ſecundo, ſuper cujus morte vehementiſſimè indoluit.

Sauciatus Hornius, quem ad ſuam Krepicenſem Præfecturam deportatum ſuperante curationem malo mors oppreſſit.

Hornius Præfectus Krepicenſis ſaucius, moritur.

Inſuper ad ſuggeſtum tormentarium procurrentes, duo tormenta clavis ferreis in foculos impactis inutilia reddidêre. Ex aggreſſoribus unus tantùm deſideratus, Janicius Hungarus, qui dum ex agmine ſolus, verſus hoſtium caſtra longius progreditur, errore pro hoſte habitus, glande à ſuis tranſfigitur. Ita jam tunc *Czarniecius*, aliqua Suecorum prælusit clade, à cujus agnato majores

res

res inferendas propitium destinabat Numen.

Mellerus à Vitembergio tormenta & peditatum petit.

Mellerus interea etsi minore spe aperiendi, per diruta mœnia, quassataque propugnacula ad Cœnobium viam, non tamen animo aut consilio destitutus, haud omittere cœpta & simul adhuc aditum tentare statuit, majore quàm unquam vi: misitque ad Vitembergium, Sueticæ militiæ Supremum Ducem Cracoviam, ut inde tormenta obsidionalia plura, & peditatum acciperet, ipse verò mutatâ fossione, actoque cuniculo obsessos distinere jussit.

Fossionibus & cuniculis Obsessos distinet.

Sed neque fossio, neque cuniculus processit: quippe rupes pertinax fodientium operam lusit. At longè efficaciorem intra Cœnobium induxerat cuniculum, quin propè erat, ut præsidiariorum constantiam everteret, Suecisque locum aperiret.

Eosdem ad deditionem per Equitem Polonum sollicitat.

Submisit è castris, Equitem Polonum, judicio maturum, tantoque minus suspicioni obnoxium, quàm morum gravitas, vultus ad modestiam compositus penitus eximeret, imò Patres ad omnem humanitatem novo hospiti exhibendam pro-

provocaret. Et exceptus benevolè, sermones familiarius miscet, donec injectâ mentione de recenti Poloniæ statu satis deplorato, deditionem Monasterii facundius, quàm decentius suadere incipit.

Qui rem agit seduli.

Incusat tristia Patriæ fata, dolet præreptum eligendi Regis suffragium, nobilissimam, potissimamque libertatis Polonæ portionem: exaggerat durum necessitatis telum, quo adacta Nobilitas Regis Sueciæ fortunam adorasset, Joanne Casimiro, Regnum deserente, spernenteque; quomodo militiæ Polonæ robur jam Carolo militaret, Senatus, Proceresque Regem venerarentur, obniti neminem audere Divinæ voluntati, quæ Regnum universum in eum redegisset statum. Vos soli Patres eidem reluctamini, quâ spe, quibus freti auxiliis? in his fluctibus immoti esse vultis, mox nisi vela submiseritis, atroci tempestate submergendi. Cur potius ad Regiam non confugitis clementiam? cur vindicandam excidio vestro opponitis pertinaciam? Non decent arma Religiosos: solitudo, non bellorum

 stre-

ſtrepitus veſtri eſt Inſtituti, Reges à vobis obſequio, Religioſâ ſubmiſſione colendi ſunt, non efferâ, nihilque valiturâ contumaciâ irritandi. Non vult ire perditum Catholicam Religionem, ejuſque immunitates, Sueciæ Rex, ſalvas, ſartaſque relinquit. Abſit, ut Monaſterium veſtrum ruinæ, prædæque exponat, locum externis nationibus conterminum, munire, ipſa dictat ratio, & hoc illi unicum curæ. Monitos inſuper vellem, ſi Mellerum admiſeritis faciles, aliquam vobis offerendam eſſe pecuniæ Summam, dandam quoque & rei tormentariæ Præfecto amplum honorarium, ad quem è militiæ lege pertinerent omnia ex ære fuſa, proindeque paratis redimenda nummis.

Non abſque indignatione aliquâ Obſeſſorum.

Perſuadentis oratio variè tenuit audientium animos, ſed quia non ſine Regis Joannis Caſimiri contumeliâ, tum de omnium Procerum & Eccleſiaſticorum ſpontaneâ deditione, apertum mendacium, indignationem nonnullorum magis, quàm aſſenſum præbuit, alios tamen timori obnoxios, deſperanteſque Suada blandè loquentis corrupit,

Aliquos tamen corrumpit.

rupit,

rupit, ita ut illi æquis cum hoſte conditionibus componendi arbitrium deferrent. Sed *Kordecius* re propiùs inſpectâ, veritus ne diuturniore conſortio ad Obſeſſorum labefactandos animos, lentum virus ſpargeret, Oratorem hunc è veſtigio abſque reſponſo dimittit, quod craſtino die accepturus rediret: ſed jam illud conceperat peditum primipilus, ejuſque afflatu ceteri milites peſtem non dubiam contraxerant, ſecretâ proditione in loci deditionem conſpirantes. Id verò poſteaquàm *Kordecio* innotuit ab iis, quos fides, pietaſque ſincera ab hac lue immunes fecerat, gliſcentem ſeditionem ſubitò opprimit, præſidiarios verbis partim caſtigat, partim demulcet, ad extremum & largitione ad obſequium revocat, duplicato in Menſem ſtipendio, receptoque Sacramento, quo ſe mori ſatius, quàm loco cedere obſtrinxerant. Authorem verò ſeditionis, cum aliis defectionis complicibus militiæ gradu movit, & è Monaſterio excluſit. Ita prudentiâ *Kordecii* Cœnobii Moderatoris oppreſſa in herbâ ſeditio, cautiorem

Præcipuè præſidiarios milites,

Quos Kordecius ad obſequium revocat.

Authore ſeditionis punito.

fecit.

Meliorique ordine inductio. fecit. Namque coacto è Patribus, Nobilitateque consilio, cùm brevibus de meliori ordine instituendo, majorique vigilantia adhibenda disseruisset, mox Patres ætate provectos, militiæque oneribus impares choro addicit (à quo tamen præsertim diurno, nec juniores excipit) primumque hoc agmen hostibus opponit, ab armis quidem haud metuendum, sed à Supremi Numinis, Cœlitumque implorata ope, satis superque validum: Ceteros partitis cum milite laboribus, vigiliis, aliisque militaribus muniis, propugnacula insidere jubet. Et post lustratos, recensitosque præsidiarios, suisque inductos stationibus, singulis propugnaculis decem Religiosos, unumque sua cum familia Nobilem, eò quòd pauciores haberentur, imponit, simul & bellatores & inspectores futuros, qui militibus immixti, & illorum suo exemplo accenderent alacritatem & motus, gestusque tacitè observarent: tum verò unicuique propugnaculo duos libratores assignat, summoque cum imperio præficit, unum è Nobilitate, ex

ex Religiosis alterum. Excubiarum Præfecturam contulit Patribus, Marcello Dobrossio & Zachariæ Małachovio, rei tormentariæ & reliqui apparatus bellici curam demandavit Petro Lassota / injunxitque, ut faces, è turri quandoque exponeret ad invitanda auxilia. Generalem verò armorum Præfectum dixit *Stephanum Zamoyscium*, Ensiferum Siradiensem, eique adjunxit Patrem Ludovicum *Czarniecium*: Et aliorum quidem virorum Religiosorum, qui à Sacra militia ad prophanam tantisper adscripti, vires, animosque attulêre, promptum mihi esset referre nomina, nisi *Kordecius* uberiùs in suo opere Sodalium suorum memoriæ consuluisset; quorum & director & spectator fuit. Et hi quidem extemporanei milites suo cum Duce *Kordecio*, magnam apud posteros habituri sunt commendationem, laudemque, at multò majorem Clarus *Deiparæ Virginis* MONS admirationem, reverentiamque, cujus beneficio à Paulina Eremo, imbellis & solitaria turba, tam repentè spiritus Martiales hausisset, hosti

hosti exercitato, bellisque innutrito fatales.

Atque hæc *Kordecii* vigilantia, inque omnes partes sese vertentis accurata sollicitudo, etsi omnem spem, cum hoste transigendi adimeret, decretumque sibi esset Clarum Montem etiam cum vitæ, sanguinisque dispendio tueri, consultiùs tamen duxit, injectâ aliquâ de conditionibus, quæ deditionem simularent, mentione, hostis impetum cunctatione frangere, distinereque ferociam, aut cum tempore languescentem emorituram, aut certè à subsidiis, si quæ benigna sors immitteret, reprimendam. Et in Cœnobio plerosque à continuo metu anxios, imò omnia Sueticæ potentiæ permittentes, hâc simulatione Tractatuum contineri expediebat, lenireque optatæ concordiæ haud diuturnâ expectatione. Jamque Nobilis ille hesternus Orator ægrè in reditu ad castra à prætervolantibus pilis evitato periculo, iterùm manè comparuerat, responsum accepturus. Tardius admissus, vultuque severiori exceptus, ambigua ad Mellerum verba retulit, adjecitque: ¶. *Isti Monachi*

Kordecius simulat se tractare velle:

chi stulti sunt, temerarii & protervi. Sed jam aliud responsum Religiosorum par Stephanus Stavicius Sacrarum literarum Magister, & Marcellus Dobrossius ad Mellerum ferebant: à quo comiter accepti, auditique, quod de Tractatibus instituendis, conditionibusque ad æquitatis jura accommodandis verba fecissent. Lætus enim verò hac promptæ voluntatis declaratione Mellerus; profert conditionum capita septem; traditque: adjicit benevolentiæ, liberalitatisque specimen, sex pisces grandiores, nomine suo Religiosis offerendos. Quæ verò super deditione Clari Montis proposuerat, ita se habebant.

Perque Ablegatos mentionem Tractatuum injicit.

Gratè id accipit Mellerus & deditionis capita offert.

¶. *Monasterium Clari Montis*, ejusque Patres & incolæ concedunt in deditionem & tutelam *S. R. M.* Sueciæ, cupientes in posterum devotè & subjectissimè, non aliter ac decet subditos devo-

votiſſimos colere ac venerari Sacram Regiam Majeſtatem. E contrario, renuntiant Regi Joanni Caſimiro, hoc ipſo & omnibus obligationibus Sereniſſimo Sueciæ Regi contrariis, nec committere volunt, ut ſive clàm, ſive palàm, ſive opere, ſive conſilio, per ipſos, aut ipſorum nomine per alios *S. R. M.* ejuſque Majeſtatis exercitui, vel Miniſtris ullo modo noceatur.

Rurſus Excellentiſſimus D. Generalis Locumtenens, nomine *S. R. M.* Sueciæ, prædicto Monaſterio, ejuſque Patribus ac ceteris incolis, ſecuritatem plenam promittit, inſuperque cavet, non modò

modò Monaſterium illud Clari Montis cum omni Sacra ſupellectili, & mobilibus Patrum, ac ceterorum incolarum, ac Monaſterii Subditorum intactum fore, ejuſdemque reditus ex prædiis & villis ipſis relinquendos, nec inſolitis contributionibus gravandos eſſe, ſed etiam Religionem, ejuſque exercitium, Proceſſiones, Peregrinationes Sacras, & devotiones, quocunque nomine veniant, nullatenus turbatum iri.

Pro majori autem ſecuritate & tutela Monaſterii & Fortalitii, præſidium ex militibus *S. R. M.* Sueciæ imponendum centum quinquaginta ſclopetariorum.

Dictis Præsidiariis, alimenta & commeatus, necnon stipendia, non à Monasterio aut Patribus, sed à districtualibus Subditis suppeditabuntur. Mansiones autem extra Monasterium & cellulas intra murum & vallum, conficient, exceptis Officialibus, quibus honestæ habitationes in Ædibus concedantur.

Nobilibus & extraneis, sicut & omni præsenti militi præsidiario in Monasterio commorantibus, liber conceditur abitus, quemadmodùm etiam vi honoris anteire tenebuntur, post deditionem factam, statim ex Monasterio exire, & mediâ salvâ guardia in suis

suis prædiis & domibus manere.

Dominus Zamoyscius, Ensifer Siradiensis, facultatem habebit pro suâ personâ cum uxore & famulis manendi in Monasterio, aut liberè ad villas & prædia sua commeandi, modò ille ab imperio in milites præsidiarios, & omni hostili apparatu & conatu adversus *S. R. M.* Sueciæ abstineat.

Hoc ipso die post conclusam conventionem, Porta Suetico præsidio aperiatur & Domino Generali, cum aliquo comitatu libertas eundi in Monasterium, & lustrandi illud, concedatur, ipsum autem præsidium Monasterii simul excedat, nec à militibus Regis Sueciæ exa-

examinetur, quæ traditio Monasterii cras horâ octavâ matutinâ effectum sortiri debet.

Atque super iis Conditionibus colloquium cum Mellero institui debuerat, ad quod *Zamoyscius* promptum se obtulerat, si datis obsidibus securitati personæ ipsius caveretur.

At cùm imparem à Mellero submissum Obsidem videret, fraudem veritus, à negotio supersedit. Iam verò Religiosi hesternâ comitate Melleri capti, non expectatis Obsidibus, ad hostium castra duos omnium suffragiis lectos, mittunt, *Matthiam Blesinium & Zachariam Malachovium.* Ii verò, peracto salutationis officio, ablegatos se à Superioribus suis significant, nullo instructos mandato disceptandi desuper iis, quas Mellerus proposuisset Conditionibus. Ad primum illarum caput, hoc tantùm breviter dicere jussos: Serenissimo Regi, *Joanni Casimiro* renuntiare, eique omnem exuere obedientiam, Religiosos salvâ fide, salvâ conscientiâ

Redeunt ad Mellerum Ablegati.

Ad primum caput conditionum respondent.

tiâ non posse, (ad quos haud pertineret jura Regum examini subjicere) antequam alterum Regem legitimè electum, more majorum publico edicto declaraverit, cujus id muneris est, Archiepiscopus Gnesnensis, Regni Primas, Primusque Princeps. Deserti ab aliis Domini ignominia non est, quod in exemplum trahatur, fidem illis constantem erga Regem mansuram, & cum vitâ tantùm, ultimoque spiritu desituram. Cæterùm ignosceret Mellerus nuntiis, si fortè minus grata apud illum deponerent, quandoquidem ea sibi Moderator Cœnobii, unà cum Religiosa familia ferenda imposuisset. Sed ille aliquâ se ludificatione trahi præsentiens, Ablegatos è vestigio attineri imperat, duriorique mandari custodiæ, ludibriis, contumeliis exponit, supplicio terret, eâ videlicet Patrum severâ detentione, calamitateque à Moderatore Cœnobii expressurus plenam facultatem de Conditionibus disserendi.

Indignatur ille & Ablegatos custodiæ mandat.

Et hæc Ablegatorum detentio clypeus fuit, sub quo tutius suggestus tormentarios

Interea excubias propius ad muros admovet.

erigerent, ſtationes diſponerent, propeque muros excubias admoverent, à quibus jactatæ blaſphemiæ in locum Sacrum, fruſtrà ſpectantibus, audientibuſque Obſeſſis; namque mortem Captivis interminatus fuerat Mellerus, ſi quid cladis, aut detrimenti obſidentibus interea è propugnaculis, muriſpue proveniſſet. Ferebanturque ad aures Obſeſſorum voces: Aut Monaſterium ultrò dedendum eſt, aut veſtris Monachis ignominiosè occumbendum. Nec ceſſabat Mellerus, undequaque conquiſitis terroribus, animos Obſeſſorum validius impetere, metuque quàm armis expugnaturum ſe Clarum Montem ſperabat, ſeu veriùs colloquiis tempus extrahebat, donec obſtinatos majore vi à peditatu & tormentis muralibus Cracoviâ advehendis, inſtructior aggrederetur. Itaque *Kuklinovium* ad repetendum colloquium ſubmittit. ¶. *Et quæ*, inquit, ille, *Cracoviæ Urbis ac Arcis cum veſtro Monaſterio comparatio? ceſſit*

Kuklinovium ad repetendum colloquium mittit.

ſit illa potentiæ Suecorum Regis, nuperaque deditione profeſſa eſt: non eſſe conſilium, adverſum tam præpotentem Dominum, cui cœli benignitas ultrò ſuos offerret favores. Quæ eſt iſta temeritas, unam munitiunculam, ſeu potius Gallinariam ſedem, pauco inſeſſam milite, rudique, tum & Monachis imbellibus, pavidiſque refertam, victricibus Suecorum armis opponere. Si ſpes aliqua ſuperfuit ſubſidiorum, à *Czarniecio Volſioque*, jam hæ copiæ ad Obſequium Regis Sueci tranſiêre, uno illarum Tribuno capto, altero militiæ Duce tempeſtivè ſe ſubducente, elapſo: quem jam aut unde libera

ratorem adventurum expectarent? Itaque contumaciam potius pœnitentiâ redimerent, aut Sueticam indignationem, excidiumque loci, obedientiâ, dum licet, atque obsequio anteverterent.

Hæc *Kuklinovius* jussu Melleri Religiosis ingesserat, quem consultò ablegaverat, ut & deditionem Cracoviæ inculcaret, & de intercepto Volsio, ejusque peditatu nuntiaret, tam recenti *Regis* Casimiri militiæ Prætorianæ defectione auditâ consternandis. Et die sequenti captivum illum peditatum, suis immixtum copiis, quo numerum augeret, sub octo signis circum muros duci jubet. Vanâ quidem & probè intellectâ ostentatione, sed ut pereuntis Patriæ ultimi præsidii jacturâ, intuentium oculos everberaret, animosque Obsessorum præcisâ omnis subsidii spe deprimeret.

Captivum peditatum ad ostentationem circumduci jubet.

Transegerat *Stephanus Czarniecius*, *Castellanus Kijoviensis*, honestis conditionibus cum Rege

Rege Sueciæ, de urbe primaria dedenda, præcaveratque, acceptâ, firmatâque Regiâ manu sibi, Volsio, militibusque securitatis fide, certo dierum spatio præscriptâ, definitâque. Et ipse quidem in Ducatum Severiensem, Episcopatus Cracoviensis Dominium secesserat, inde ad Regem, *Joannem Casimirum* abiturus, *Volsius* vetus militiæ Tribunus, & qui sub Rege *Vladislao* Ordines, summa cum laude, bellicaque gloria duxerat, lentiùs progrediebatur datæ fidei securus.

Cracovia.

Deditione Cracoviæ & Volsio capto breviter.

At lateri incedentium continuò hostes adequitabant, in speciem emissas legiones Cracoviâ securitatis causâ deducentes, reverâ ut captatâ occasione, & hoc unicum peditum robur, pluribus exercitatum bellis, *Joanni Casimiro Regi* abriperent, aliàs fidum, constansque. Et abripuêre corruptis Centurionibus, ab his milites tracti in defectionem, alii fidi, innoxiique violenter adacti. Ipse *Volsius*, dum pactorum fidem Regio munitam chyrographo, præfervidè exprobrat, nec dum elapso numero dierum, quem de-

deditionis Conditiones præscripserant, fidei, animique præclarus, inque sui Regis constantissimus obsequio, captivus abducitur. Quanquam & ceteris Conditionibus Cracoviæ à Vitembergio statim illata vis est, ut vel eo solo nomine, (quod à Suecis frequenter factum,) inconstantis, fluxæque fidei Sueticæ militiæ Præfecti malè audirent.

A Vitembergio vis infertur conditionibus. Suecorum fides ubique suspecta.

Et tamen Carolus Sueciæ *Rex*, in suo edicto, ad Varsaviam, sive literis ad universam Nobilitatem datis, malam fidem Polonis objicit, iis verbis: ¶. *In Barbaris etiam gentibus rara licet reperiri exempla, quæ Vestrates nuper, in deditione Urbis Varsaviensis, contra pactorum conventorum tenorem, tam circa personas, quàm res admisêre.* ☞

28. Junii. 1656.

Regis Sueciæ querela.

Fatendum est detentum *Vitembergium* metdecimum, ita postulantibus Regni Ordinibus multoties ob non servatam sibi sociisque fidem, impotensque Cracoviæ Dominium

Ad quam respondetur.

nium exasperatis, non à Barbaris petito exemplo, sed à nupero *Volfii*, quod ipsi, & multis etiam aliis in locis dedissent Sueci: proindeque hoc factum apud Sueciæ Regem veniam potuisset mereri. In res nihil admissum barbarè, profectò licuit sua repetere, cur non & rimari? non morosa equidem, (prout & non erat) indagatione, quandoquidem prædæ è templis, urbibus, Nobiliumque ædibus inibi latuissent.

Atqui consultius erat, prævià aliquà pactisque definità inquisitione, res ablatas restitui, quàm impositas cymbis per Vistulam persequi, indeque extrahi, prout olim jussu Alexandri *Farnesii* factum legimus. Is namque cum intellexisset à Clero Tornacensi & Primariis Nobilium, Mercatorumque aurum omne & argentum Civitatis, pretiosa quæque ad Divinum cultum, atque ad privatorum usum spectantia asportari, eaque omnia inter res, suppellectilemque *Principis Espinojæ*, per Scaldim cymbis avehi, jubet extemplò Tornacum cymbas remittere, remissis atque à Magistratu jussu *Farnesii* discus-

Strada libro. 4. Decad. 2.

ſcuſſis, ad ſuos res quæque Dominos adeò cum fide rediêre, ut ne uncia quidem argenti cuiquam deperiret. Et profectò nulla hinc imputata barbaries Magno illi Belgarum Camillo, quod Matronæ apud Belgas Clariſſimæ ſuppellectilem excuſſiſſet, latentemque extraxiſſet prædam, quanquàm nullâ explicitâ deditionis Conditione definitam: Certè nec Polonis vitio vertendum eſt hoſtilium rerum examen, præſertim, cum Matronas Sueticas, quarum ſexui pluſculum indultum eſt, ſatis civiliter cultas, diſſimulatâ etiam inquiſitione ad ſuos remiſerint.

Durum Regis Sueciæ contra Nobilitatem edictum: Unicum ego propono Lectori novum & ſingulare edictum Caroli Sueciæ Regis, non à Barbaris gentibus petito exemplo ſcriptum, evulgatumque: namque nec in veteri, nec in recenti Hiſtoria quidpiam ſimile, nec apud barbaras, nec apud civiliores nationes, haberi vix puto. Scio plebem ſpontè contra Dominos ſeditionem moviſſe, à Regibus in Nobilium, Dominorumque capita immiſſam, neſcio: niſi fortè Triumviralis Proſcriptio exemplum præbuerit,

Datum Mariæburgi, 8. Maji. 1656.

buerit, non abſque probro pereuntis Imperii Romani ab Hiſtoricis recitata. De quo quidem edicto, pro mea modeſtia nullam appoſiturus ſententiam, *Orbis Chriſtiani judicio* trutinandum relinquo. Id verò ita ſe habuit.

¶. *Quicunque Ruſticus, vel Colonus inque Civitatibus vel Pagis degens, Nobilem aliquem, aut Dominum rebellioni contra nos contumaciter inſiſtentem, ſive vivum, ſive interfecti caput attulerit, eidem, ejuſque liberis, non ſolum libertatem perſonalem, & agrum, quem colit perpetuò immunem concedimus, ſed etiam* Nobilis, aut Domini ſui capti, vel interfecti, reditus, qui ex Bonis ejus Hæreditariis annuatim proficiſcuntur, per ſex annos, utendos,

fruendos indulgebimus: ac deinde ita cum illo agemus, ut probatæ operæ & promptitudinis ejus ex voto ſatisfiat. Si verò ex plebejis aliquis Nobilem rebellem capturo inſignem operam navaverit, vel adjutarit, quamvis ipſe nobis Nobilem non tradiderit, eum tamen poſterorumque illius perſonas in datæ operæ pretium, non ſolùm à triſti & dura mancipii ſorte vindicabimus, ſed etiam illum agrum, cui inſidet, ab immodicis & indefinitis oneribus ad determinatam & juſtam conditionem reducemus, adeò ut nec Domino amplius liceat jus aliquod vitæ & necis, in eum ejuſque poſteros exercere, ſed

Captatio benevolentiæ rusticæ.

etiam providebitur, ut ſecundum æquam proportionem annuæ exactiones & operæ ad temperatas leges referantur, recognitioque mediocris & moderata præſtetur. De quibus ſingulis brevi ſingularem à nobis conſtitutionem juri Divino, rectæque rationi, quàm maximè conformem fieri curabimus, eandemque auxiliante Supremo Numine mediis à Deo & naturâ nobis conceſſis, ita manu tenebimus, ut Subditos noſtros fidelitatis noſtræ nullo modo pœnitere debeat.

Nec ferre legem in alieno Regno, nec eam manutenere Deus & natura permiſit.

Sed his breviter commemoratis, redeo ad Claromontanos, quos etſi deditio Arcis, Urbiſque Cracovienſis, tum & legionum defectio, & Tribunus *Volfius* captus, vehemen-

menter perculerit, tamen firmi & constantes solâ cœlesti ope freti manebant, nullisque frequentibus ad nauseam usque Ablegatorum sollicitationibus, ad dedendum locum Sacrum flecti poterant. Unicum erat, quod illos angebat, videlicet injuriosa Patrum detentio, quos ut pristinæ restituerent libertati, omnem movebant lapidem, sæpiúsque per literas cum Mellero agebant, non sine tamen querela juris gentium læsi, violatæque securitatis. Nec se inquiebant alienos esse à tractatu instituendo, modò æquiores offerrentur conditiones, suaque ante omnia detentis Patribus libertas constaret.

Religiosos detentos Patrum malè habet.

Pro quibus eliberandis Mellerum sollicitant, spe Tractatuum injectâ.

Fatigatus continuis Religiosorum querimoniis Mellerus, quas in modum libelli supplicis composuerant, adjectâ tamen dextrè non servatæ fidei exprobratione, seu quod verius censeo, auditâ tractatus mentione, (quod summè cupiebat,) hilarior, detentos Patres accersit, unumque ex iis Sacramento de reditu obstrictum, retento altero certò morituro, ni ille rediret, emittit. Sperabat tot terroribus, minis, ac ostentato

Unum ex iis mittit, ad deditionem sollicitandam.

tato armorum apparatu commotum, Religiosis deditionem persuasurum. Atque ubi accessit Monasterium, copiamque ejusdem Moderatoris habuit, suam pusilli animi imbecillitatem prodidit: nuntiat visa, auditaque; Sueticum robur, viresque immensè extollit, quibus propugnacula Claromontana incassum opponi exile tantæ potentiæ obstaculum: adhæc famem, ceteraque Obsidionis incommoda memorabat. Ad extremum viderint, inquit, Superiores, è quorum manibus ob neglecta pacis consilia, sanguinem fusum, fundendumque ultor Deus requiret. Se quidem bono totius Cœnobii vitam perlibenter devovere, velleque referre ea hosti, quæ unanimis consensus jusserit. Et remissus è vestigio ad castra, jam animosius mandata exponit: Moram tractatuum Mellerum fecisse, quorum occasione ablegatos in mancipiorum conditionem redegisset, quæ utpote juris alieni, non sui à negotiis publicis arceri solent. Si ulterius progredi liberet, restitueret illos pristinæ libertati, suisque redderet sociis. Quod si verò id minus placeret:

Qui illam suadet;

Sed non persuadet, remittiturque ad Mellerum re infectâ.

 En,

En, inquit, adſumus, pro integritate Monaſterii, Locique Sacri libenter morituri, haud parci ſanguinis, quem æterni Numinis honori devovimus. Aliud exſpectabat reſponſum Mellerus, necdum tamen omnino deſperans æquius ſibi aliquando perferendum, mittit alterum è captivis Patrem pari de reditu obſtrictum juramento. Nec is cunctatus, reditque ſubitò nihil de mutatâ Religioſorum ſententiâ referens. Tum verò impatiens Mellerus mortem utrique denuntiat, quam die craſtino in furcam agendi ſubituri eſſent. Excipiunt intrepidè decretum Patres: ¶. *Cur non hodie*, inquiunt, *morimur? eadem, quæ & cras Deo, Regi, Patriæque victima futuri.* At dilato Supplicio paulò mitior, cùm eoſdem menſæ adhibere vellet repudiârunt invitantem: ¶. *Non eſſe è dignitate Vicarii Generalis, eidem aſſidere, inter*

Ex Captivis alterum dimittit, neque ille ad mentem Melleri reſponſum refert.

Exacerbatus mortem utrique denuntiat.

Animoſum illorum reſponſum.

con-

convivas mancipia patibulo deſtinata.

Dum verò hæc agitantur brevis ab utrinque interceſſerat armorum ceſſatio, cum Sueci noctu, majore quàm hactenus inſolentia ad mœnia procurrunt, ſtationes promovent, excubias collocant: Mirari primum Obſeſſi inter inducias hæc fieri à Suecis, tum irati directis tormentis, ac majoribus ſclopis, magnam vim lethalium glandium effudêre, eaque plumbi tempeſtas permultis virorum, equorumque noxæ fuit, ceteroſque inſomnes fecit. Hoc repentino tonitru excitatus Mellerus, turbari incipit, brevi tamen quievit, ubi intellexit ob obſidentium cauſam proceſſiſſe. Diſſimulatâ interim irâ, inhibitiſque ſuorum excurſionibus, repetito cum Obſeſſis colloquio urget deditionem, iis, quas jam propoſuerat, Conditionibus. Cum verò ii fidem in detentis Patribus deſiderarent, eamque haud ſtabilem futuram in Conditionibus tranſigendis vererentur, objicerentque, tandem

Sub armorum ceſſatione Sueci hoſtile exercent.

Obſeſſi ſtrenuè hoſtem arcent.

 capti-

Tandem detentos Patres libertati restituit.

captivos dimittit, suoque reddit Cœnobio, faciliorem, ut rebatur, ad deditionem viam aperituros. Nec de dedendo loco, ultrò citróque agitari desitum est, Mellerum ad negotium accelerandum & tempus & existimatio stimulabat, Religiosi consultò trahebant moram, providebant namque, aut à rigore hyemis casurum hostem, aut cunctatione fractum illicò discessurum. Ad tractatus verò potissimùm utebatur operâ Polonorum, tanquam domesticis avibus, ad alios avocandos, attrahendosque forsan & Obsessos, aliquâ occultâ vi pertrahendos.

Mellerus per Polonos urget Tractatus.

Atque post dimissos, liberatosque captivos Patres, cùm urgentibus internuntiis deditionem variis argumentis; objecto etiam metu à machinis obsidionalibus Cracoviâ adventantibus, *Stephanus Zamoyscius* responsum pararet, jam jamque dicere incipientem, *Severinus Kalinius*, Præfectus Braclaviensis, Legionis Equestris Chiliarcha, interpellavit imperioso satis & protervo sermone. ¶. *An tu Zamoysci Nuntium te in Comitiis Polonis agere existimas, ut sueto ingenii, verborumque lusu & speciosis rationibus, mandato Regis Sueciæ contradicas?*

Iterum per Kalinium deditionem sollicitat.

Kalinius protervo sermone Zamoyscium excipit.

Et nobis æquè ac bonis Civibus Patriæ salus cordi est, cujus jacturam prudenter prævertimus ad Regiam clementiam, ejusque Protectionem maturè nos recipientes. Desine tuis consiliis Claro Monti perniciem accersere, virosque Religiosos extremis objicere periculis, quorum sanguinem nullâ unquam eflues pœnitentiâ. Non tuæ opis est, damna refundere à tantis Suecorum copiis Cœnobio, Nobilitatique illata, & amplius inferen-

ferenda, tuæne vires infestis armis, jamque ad excidium Loci Sacri paratis resistent? Agite Patres melioribus insistite consiliis, alias impares Suetico furori, ruinam, cladémque vobis ferenti. Talia jactantem paucis repulit verbis *Zamoyscius*, ad crebriores verò Melleri missitationes procrastinationibus uti, tum & variis novisque semper injectis difficultatibus rem protrahi placuit. Et ut aliquid gratiæ Melleri concedere viderentur, qui conditiones ad nutum Religiosorum limandas offerrebat, dummodò sinerent præsidium Sueticum Monasterio imponi: se quidem haud gravatè de conditionibus transacturos pollicentur, modò eas primùm à Patribus ablegati Socii, Regi deferrent, manu, sigilloque ipsius firmandas, deque loci in posterum securitate, cum ipsa agerent Majestate. Tum Mellerus aliquid suæ auctoritati detractum reputans, spondet se id potius facturum

Religiosi procrastinationibus rem differunt.

Conditiones Regi Sueciæ deferre volunt.

rum, exhibiturumque Majestati Regiæ eas conditiones certò approbandas, & è vestigio Religiosis transmittendas, quibus iter ad Regem multum temporis absumeret, non absque difficultate, discrimineque conficiendum. Urget ad extremum deditionem, præsidiumque ut recipiant, serio monet: negant Religiosi, sufficientes sibi esse milites inquiunt, ad arcendam cujusvis insolentiam, servaturosque Locum Sacrum, si ita superis visum fuerit Regi Sueciæ tradendum: Calvinianum, Lutheranumque præsidium interea nullatenus se admissuros, quos inter & Catholicos perpetuas prævidérent rixas, & loci contemptum, ab hominibus, ut moribus, ita religione disparibus. Nec literæ Vitembergii deditionem imperantes efficaciores fuêre, proindeque iterum ad arma ventum.

Negat Mellerus.

Religiosi Sueticum præsidium recipere nolunt. Quibus & Vitembergius deditionem imperat literis Crac. datis 21. Novemb.

Biduum tormentis majoribus Ædes Sacræ, tecta, mœnia, propugnacula everberata nullo damno, silentibus uno die Obsessis, altero verò respondentibus pari fulminatione, multis hostium fatali. Sumpserant illi ani-

Impetitur Cœnobium, Obsessis acriter sese defendentibus.

Quos adventus Sladkovii animavit, animos ab adventu *Petri Sladkovii*, qui è Prussiâ rediens à Suecis interceptus, missus erat à Mellero ad Claromontanos, ut deditionem inculcaret, contrarium is fecit, evulgato insuper arcano, videlicet Supremi Polonorum copiarum Ducis, illiusque Generalis Legati ad Regem *Casimirum*, cum obsequio redeuntis. Nec Quartianos perlibenter Regi Sueciæ adhærere, retulit, properaturosque ubi de adventu Regis Poloniæ constiterit, illius causam propugnaturos. *Referentis de Quartianorum ad Regem Joan. Casimirum reditu.* Ceteram quoque Nobilitatem nutare, inque omnes occasiones intentam esse, fessam divexationibus: quandoquidem Sueci, militari licentiâ, avaritiâque domos Nobilium invaderent, diriperentque, neque ætati, pudorive parcerent, in sepulchra & mortuorum requietem desævirent, in Sacra præsertim, Sacerdotesque furerent, conniventibus Tribunis, & ipsis militiæ Præfectis palàm rapientibus. Proinde bono animo Religiosos esse jubet, aliam Regni faciem mox visuros, habiturosque ab adventante Rege subsidia. Et ejusdem Sacræ familiæ Sodalis

lis *Antonius Paskovius*, per epistolam in Cœnobio Cracoviensi scriptam, Patres per omnia Sacra obtestatus est, ne hosti æquas licèt offerenti conditiones fiderent, neque illius se pollicitationibus, aut comitate capi paterentur. *Obsessi ab Antonio Paskovio animantur, per literas à Brzuchanscio allatas:* Neque enim illis credi posse, qui pacta conventa, firmata, publicâ transigentium fide sus deque haberent, impotenterque dominarentur. Atque eas literas *Hyacinthus* Brzuchanscius Civis Oppidi **Czestochowa** attulerat, inobservatusque ab excubiis, quas ementito Quartiani militis habitu fefellerat, intra mœniorum fossam conjecerat, voce tamen clariori significavit sex tormenta obsidionalia, cum ducentis peditibus Cracoviâ adventare. Quis crederet! & à *Scythâ*, homine aliàs barbaro, ethnicoque animatos fuisse Obsessos: *Et à Scythâ homine aliàs barbaro.* is namque cum Quartianis ad Cœnobium veniens, loci reverentiâ tactus, summo cum fervore, eosdem constantiæ admonuit, neu hominibus exiguæ fidei, (iis verbis usus est,) Locum hunc dederent, brevi summo cum dedecore abituris.

Tormenta Cracoviâ adducta noctu à Suecis diriguntur. Post frustrà admissos, expeditosque deditionis Sollicitatores, tormenta Cracoviâ advecta, per tenebras à Suecis admoventur, tanto cum admoventium silentio, ut Obsessi non priùs intellexissent machinas venisse, quàm illæ sese ingenti boatu, sub noctis medium prodidissent. 9. Decemb. Et deinde à prima luce sequentis diei duobus è locis oppugnatio cœpta, perseveravitque eadem contentione, penè die integro: *Atrox oppugnatio Clari Montis non absque damno.* quanquam sub meridiem aliquid quietis datum, donec rediret nuntius, qui à Mellero iverat percunctatum, 10. Decemb. an Obsessi meliora sibi promitterent, & Sueticum præsidium recipere vellent, sed ad crastinam deliberationem rejectus, hostium fervorem auxit, continuè Cœnobium oppugnantium. Trecentis & quadraginta vicibus illo die explosa tormenta fuêre, qui attentius numerarent, paulò majori cum Obsessorum damno: namque inter duo propugnacula lorica muri quatefacta, decussaque est, & ædificiorum parietes rimam alibi fecêre, tormentorum duæ rotæ fractæ, inque eodem propugnaculo,

culo, tres ex præsidiariis cecidere, totidem equi perempti. *Obsessi strenuè hostem repellunt:* Nec interim sibi Claromontani deerant: nam & tormentis rotas subministrabant, saxa, trabes, in subeuntes devolvendas, terram, ligna, fimum, ad obstruendam muri loricam comportabant, & hæc quidem ab imbelli sexu, aliisque non impigrè facta. Milites è propugnaculis majoribus sclopis, hostium vicinas petebant stationes, certa cum ibidem consistentium pernicie, ipsæque machinæ, qua hostis feriendi dabatur occasio, explosæ. *Non sine hostium pernicie & machinas dirigentium.* Ac præter complures cæsos, tormentorum ministri quinque accensi pulveris bellici flammâ, exoculati. Acciditque res memoranda. Erat in Orientali Clari Montis propugnaculo librator tormentorum Germanus suspectæ fidei, quam in machinis librandis nunquam probaverat, cùm derepentè hostili appetitus globo, sed qui tantùm femur perstrinxerat livore cutis relicto, quasi à monitore stimulatus, ut rem suam fidelius, attentiusque ageret, mox ira mixta dolori accedente, librat tormentum satis feliciter, hostilemque *Librator Germanus aliàs suspectus, melioris fidei casu admonetur.*

machinam obsidionalem rumpit, pulverem bellicum dissipat, libratore eodem pilæ impetu discerpto.

Mellerus transfert oppugnationem ad Occidentale propugnaculum.

Atque post acerrimam ejus diei oppugnationem, cum se eâ ex parte parùm adhuc profecisse Mellerus videret, transfert impetum, paremque contentionem ad Occidentale propugnaculum, quippe non satis validum esse à quopiam didicerat exploratore: Jam verò *Petrus Czarniecius*, consilio hostis præviso, subitaneâ munitione loci, aliàs debiliori, providerat, & post explosa multoties tormenta, irritâ operâ inglorius hostis quievit: eademque nocte compluria suorum cadavera spectavit: Namque urgente acri hyemis rigore ad succensos largius ignesa dmoti, mox à relucente flammâ proditi, pilarum ictibus, designabantur, magno cum exitio, quod & postridie Mellerum manebat, nisi tempestivè experrectus lecto interea nepoti ex sorore cessisset, quem in ipsius stationem advolans globus ibidem cubantem oppressit.

Noctu plurimi hostium sternuntur.

Melleri ex sorore nepos interficitur.

At Mellerus conceptam in Obsessos iram, mox effusurus, operi continuo insistit, promovetque obsidionales accessus versus Occidentale propugnaculum, rusticis ad opus compulsis, dumque illi noctu trabes, sed potissimùm vimineos corbes quinque cubitis latos, fimo oppletos, ad suggestus tormentarios advolvunt, observati ab excubitoribus à nivisque candore aliquid lucis adferente deprehensi, tormentis, sclopisque appetiti, operas linquunt, sed multo perfusas sanguine. Apparuit tamen sub primum diei crepusculum tormentum obsidionale, contra propugnaculum admotum, directùmque, sed continuis globorum emissionibus, pulsis, fugatisque rei tormentariæ ministris, & ipsum fractum, metu Obsessos liberavit.

Promoventur Obsidionales accessus, magna cum hostium clade.

Tormentum bellicum fractum.

Ferunt hisce diebus præstigias aliquas ab hoste ad oppugnandum Cœnobium advocatas: quippe surgentibus nebulis spissis, fœtentibusque tanta caligo aërem obtexerat, ut omnem Obsessis aspectum adimeret, hostibus verò ad appropinquationes operum sub ipsâ mœnia magnam daret opportunitatem.

Præstigiæ ab hostibus in subsidium vocatæ.

tem. Quod quidem prout ab ipsis accepi Claromontanis, huic loco inserere non dubitavi, illorum fidei innixus, præsertim cùm à Sacerdote ad id designato, sacrorum vi carminum subitò depulsas, non amplius comparuisse iidem retulerint. Tùm verò & precibus, juxta Ecclesiæ ritum, desuper tormenta, sclopos, bellicum pulverem, ceterosque apparatus recitatis, exarmati suis præstigiis hostes, illisque infernali atramento contra omnem vim ferri, plumbi, scriptis characteribus deletis, promiscuè sternebantur. Et hæc strages Militum aliò vertere oppugnantium impetum coëgit, itumque ab Occidentali ad Orientale propugnaculum. Sed ut ad Occidentem Solem spes diruendi propugnaculi, mœniorumque consepulta fuit, ita & ad Orientem tot tamque crebris pilarum emissionibus excitata non revixit. Unica jactura fuit Joannis Adolescentis hostili perempti globo: Enimvero fatale hoc nomen Obsessis fuit, quippe tres uno ictu primum, post quatuor, diversis vicibus ejusdem nominis à globorum vio-

Dissipatæ à Sacerdote precibus recitatis, cum hostium strage.

Orientale propugnaculum impugnatur.

Joannis nomen Obsessis fatale.

violentiâ occubuêre. Et Mellero novus iterùm supervenerat terror, cùm illatus in ipsius stationem globus in interiore ædium parte, uni ex militaribus Præfectis familiarius secum colloquenti, vocem & spiritum interclusit.

Continuæ oppugnationis, pertinacisque molestia, inassuetos bellico furori, suæque solitudini innutritos viros Religiosos ingenti afficiebat tædio, accrescebatque metus, tum à prosperis Suecorum in Polonia successibus, tum à prætervolantibus globis, ignibusque sparsis, exitium Cœnobio minitantibus, dejiciebantque magis imbelles animos trepidantium Nobilium clandestini susurri, & nuper duorum, vel maximè, qui cum licentia Melleri, desperatis Cœnobii rebus accesserant, ut unus illorum duas Sorores Sanctimoniales, alter verò Conjugem & filium inde abduceret, quibus cum id denegasset *Kordecius* (quod Mellerus ominatus fuerat,) ut omnem suspicionem hosti de Obsessis, quasi jam desperantibus, consternatisque præriperet, tum verò majus exori-

Religiosi ex metu, tædioque ditionem exposcunt.

exoritur Religiosorum murmur conquerentium, deditionemque exposcentium. Quod posteaquàm sensit *Kordecius*, Cœnobii Moderator, extemplò Patres, sociosque convocat: & quandoquidem illis ita videretur Locum Sacrum hosti permittere, diversæque religionis hominum impietati tradere, iniquum tamen, neque sine piaculo foret, si nemo Religiosorum interea cultui Divino attenderet, inserviretque, & universi excederent perpetuo notandi probro deserti loci, tantâ hominum veneratione celeberrimi, suæque fidei concrediti.

Kordecius trepidantium animos confirmat, & ad tolerandam obsidionem animat.

Darent proinde confestim ii nomina, qui *pro gloria DEI Virginisque Sanctissimæ honore* remanere vellent: Sibi quidem & aliquibus decretum esse, fugere hæreticum consortium nullatenus ferendum. Alto defixi stabant silentio Religiosi: & cùm nihil etiam viritim requisiti responderent, tum *Kordecius*: Viderent jam, quam abominandam prorsus rem cogitarent, suaderentque, & suo Instituto minimè consentaneam. Locum cedere

cedere hostibus, & quidem Coelitum cultui infensis, quid aliud est, nisi honorem illorum conculcandum præbere? Hicne est erga Deum amor? isne erga *Deiparam Virginem*, unicam Patronam, clementem ac beneficam, gratus animus? confiderent tantùm illius patrocinio, ejusque honori labores, vigilias, molestæque obsidionis incommoda, tantisper dedicarent; nec se vano metu abripi sinerent. Ab illa universo Regno afflicto solatium expectandum esse, illam ex hoc MONTE, veluti *Reginali Solio*, non defuturam *Poloniæ*, cujus se *Reginam* aliquando professa est, & quæ secedente *Joanne Casimiro*, *Vicarium*, (si ita dicere fas est,) *regimen suscepit*, placatâ DEI irâ, hostibusque prostratis, feliciter iterum committendum. Esse & externæ opis satis ad propulsandum periculum, stare pro mœnibus alacres milites, sufficere apparatum bellicum, nec famem extimescendam à provisâ satis superque re cibariâ; unicam tantùm Patres hosti oppugnanti opponerent constantiam; resiliet ferocientis impetus, & quamvis universam

sub-

ſubegerit Poloniam, hoc in MONTE potentiæ Sueticæ mox ruituræ inſcribetur:
¶. *Non plus ultra.*

Conquieſcunt aliquantùm Religioſi:

Conquievêre Moderatoris ſui *Kordecii* cordatâ animati voce Patres, at non diu: quippe recurrente ſæpius pavore, redibant querelæ, tædia, faſtidia; indeque deſiderium cum hoſte tranſigendi, quæ quidem ne multoties, & cum nauſea legentium memorare neceſſe habeam, paucis complector: Claromontem utrinque accerrimè oppugnatum fuiſſe, extrà à Suecis, intus ab imbelli trepidantium turbâ, deſperante, urgenteque deditionem, non abſque motu quandoque & violentiâ.

Sæpiuſque iterum tumultuantes coërcet Kordecius.

Verùm *Kordecius* cautus, ubique pervigil, & præſidiorum alacritatem accendebat, & Religioſorum, quâ authoritate, quâ crebris adhortationibus firmabat conſtantiam, & Nobiles motuum incentores gravibus reprimebat verbis, ita ubique & externis & internis implicito curis propitium adfuit Numen, & *Loci Sacri Virgo Mater Patrona.*

Interea Mellerus pertentatis ubique aggre-

grediendi Cœnobii modis, quo facilius iter invadentibus ſterneret, mutato conſilio, non tamen priore penitus omiſſo, ad Meridionale latus transfert oppugnationem.

Meridionale Cœnobii latus impetit Mellerus.

Eminet illa ex parte magnifica Templi ſtructura, cui adhærentes Divis Sacratæ ædes, in orbem educta attolunt faſtigia: hæc itaque illius meta fuit, ad quam tormentorum ictus direxit: Namque tecta Templi, ædiumque Sacrarum, ab igneis impetita globis, flammam conceptura ſperabat, & ipſum Templum ob crebra altiorum feneſtrarum interſtitia, inter quæ muri exigua intercederet latitudo, converſo illuc tormentorum impetu, quatefactiſque continuè parietibus, procul dubio caſurum exſpectabat ſummo cum defenſorum periculo: quippe in tam anguſta loci area à ruinis tantæ molis opprimendorum. Sed à primâ luce ad meridiem continuæ emiſſiones pilarum, jactatique ignes, nihil profecêre, unus tantummodò globus per feneſtram advolans interiori Templi parieti alliſus, cum perfracta muri parte, ſummo cum fragore pulverem ex-

Religiosi è Templo fugantur.

excitasset, Religiosos, tunc Officio Divino intentos, in fugam conjecit, totius Templi ruinam, ut illis tunc videbatur, evitantes. Alter verò globus flammam ferens perterrebratâ portâ, trabem sublicii pontis & pendentes è muro sclopos disjecit, comminuitque.

Latomi ad excavandas in rupe fossas advocantur.

Atque cùm ex hac aggressione nihil commodi Mellerus retulisset, exile verò damnum Obsessi, aliter adoriri murum cogitat, & siquidem rupes palam ligonemque aspernaretur, Olkusio claro argenti fodinis Oppido Latomos advocat, qui nocte dieque operi insudantes rupem cædendo excavarent.

Et à Cœnobio remotius utcunque labor processerat, promovebantque operum appropinquationes sinuato itinere ad declinanda Obsessorum tela, verùm ubi unius stadii intervallo muris ac propugnaculo Orientali, quod contra tendebant, adrepsêre, à pertinaciâ rupis moram faciente detinebantur, summâ ut cum difficultate molestiaque paucis in dies passibus progrederentur.

A Zamoyscio excurrente cæduntur, & hostes è proximis stationibus fugantur.

rentur. Quod dum illi faciunt, præsidiarii, duce *Stephano Zamoyscio* medio plane die, præsertim quòd in luce ab hostibus non timerentur, nuper per tenebras exagitatis, ideóque noctu cautioribus, per inobservabilem egressi portam è fossa erumpunt, tanta pernicitate, impetuque operas invadunt, ut omnibus cæsis, duo tantùm furori se subduxerint: post in proximam hostium stationem sese intulêre, dilapsisque fugâ Suecis, tormenta duo pari, quo antea fecerant modo, corrupêre, demum sublato clamore, hostes palantes insequuntur, cædunt, donec à numeroso superveniente equitatu repressi, sub propugnacula primùm, post intra ipsa mœnia se recepêre.

De Argento Cœnobii in Stagno invento.

Neque tamen Mellerus in continuo armorum fragore omisit occasionem interpellandi Obsessos de deditione. Præbuit illam inventum à Quartianis *argentum Cœnobii* stagno immersum: Ii namque commodius piscaturi, aquas aliò derivarunt, detectoque mox fundo & argentum detegitur, pertinereque ad Cœnobium Clari

Montis certis ex notis dignoſcitur.

Abſtinuit militaris manus à rapina: magnam eo ſolo nomine, quia in militia raram emerita laudem Equeſtris Turmæ *Krzeczevii*, cui is bolus obtigerat, & *Morskovius*, unà cum ſuis commilitonibus reſtituendi argenti ſpem fecerat, idem ſimili ſcripto docuerant, *Nicolaus Karminius*, & *Joannes Trupſcius*, quorum famuli piſcatores, hunc tam precioſum piſcem attraxerant. Sed jam præmonitus erat *Kordecius*, ab *Alexandro Faroſzevio*, qui in ſpeciem educendæ Obſeſſæ Conjugis ad Cœnobium adveniens, cùm oretenus non poſſet, Suecis ſibi adſtantibus, ſermoneſque obſervantibus, cautè ad latus projecta ſchedula, argenti inventi notitiam aperuerat.

Offert illud Mellerus Religioſis, ſi in deditionem conſenſerint.

Et hæc quoque jam ad Mellerum pervenerat, perque Equitem Polonum, multa priùs præfatus de ſuo erga Viros Religioſos affectu, quoſve promptius haberet beneficiis ornare, quàm perditum ire vellet; niſi illorum hanc ſuam propenſionem reſpueret pertinacia; pollicetur argentum inventum, Cœ-

Cœnobio è veſtigio reſtituendum, ſi deditionem non aſpernarentur Obſeſſi, præſidiumque Sueticum reciperent, quod ille quantum fieri poſſet impoſiturus eſſet Catholicum, unà cum ſuo Præfecto *Duce Haſſiæ*, viro bono & Catholico: ac multis ſuadenti deditionem Nobili, pluraque ingerenti reſpondet *Kordecius*: Magni ſe æſtimare affectum, benevolentiamque Vicarii Generalis, ſed de præſidio Claro Monti imponendo, ne cogitaret amplius, quo namque ſuperinducto, inter Catholicos & hæreticos, perpetuam diſſenſionem præſentiret, nullamque peregrinantibus populis ſecuritatem.

Reſpondet Kordecius & præſidium Sueticum penitus reſpuit.

Cui malo avertendo, inter Tractatus inſtitutos, id ſe magnoperè à Mellero petiiſſe, ut huic, quod nunc eſt, præſidio, *Polonum præficeret*, à ſuis proponendum Religioſis, ita & Regi Sueciæ ſatisfactum & Loci Sacri indemnitati, pietatique *Virginem Deiparam* colentium, proviſum fuiſſet, *Argenti reſtitutionem* oblatam mereri quidem gratiarum actionem, niſi beneficium duriori æſtimaret

ret conditione, nolle se, suosque tam vili pretio Clari montis immunitatem, libertatemque vendere, quam omni auro, argentoque; ita docente *Paupertate Magistra*, præhaberent, vitaque ipsa cariorem ducerent.

Melleri de hoc argento cum Quartianis contentio.

Nec restituendi Argenti sincera mens fuit Mellero, hamum hác offa obductum objecit, ut Obsessos attraheret: namque ubi à Quartianis inventum intellexit, sibi è vestigio tradi postulavit, orta desuper contentione cum Severino Kalinio, Chiliarcha *Polono*, obluctanteque, quod jure belli ad acquirentem pertineret: tandem sequestro interposito retineri permisit, relicta lite Regis Sueciæ decreto decidenda. Interea *Quartiani*, nihil morati sequestrum, modica parte seposita, ad evitandam à Rege Sueciæ difficultatem, de qua etiam transmittenda imposterum cavent, *Argentum Alberto Rychalscio* Brzeznicensi Præposito tradunt; quod obsidione solutâ Cœnobii Moderatori integrum restituit, egregium *erga Deiparam* militiæ Polonæ pietatis *argumentum*.

Tandem illud post Obsidionem redditum.

Sub-

Novus apparatus bellicus Cracoviâ submittitur.

Submisso hisce diebus *Cracoviâ* novo apparatu bellico auctior Mellerus, Cœnobii oppugnationem magnis viribus destinabat, & Civis ille Częstochoviensis *Brzuchanscius*, literis in fossam injectis monuerat Religiosos, quantus illis instaret labor à formidanda, jamque instructa aggressione: recensuitque murales machinas, scalas, uncos ferreos, globos ignem ferentes, tela, aliaque instrumenta in copiâ nuper advecta. Atque hoc pietatis Officium *Brzuchanscium* penè perdiderat: namque indicio sacci nigricantis relicti, in quem aliquot pisces Religiosis dandos conjecerat, à candore nivis proditi, ab excubitore detectus sagoque militari, sub quo latuerat, exutus, tandem quæstionibus subjectus, in horas carnificis laqueum expectabat. Aliter *Deipara* rependit Clientis piam pro Monte Sacro sollicitudinem: jam enim à tortoris manu languenti, talem se illi spectandam præbuit, qualis in Imagine Claromontana visitur, flexitque Melleri animum, ut quem jam suspendio addixerat, exiguo argenti pre-

De quo nuntiat Obsessis Brzuchanscius.

Capitur ille à Suecis, torturis addicitur capite plectendus.

Liberatur à Divâ Virgine.

tio

tio contentus, ſalvum dimitteret.

Oppugnaturus Clarum montem Mellerus, iterum Obſeſſos per literas compellat. Datis 24. Decemb.

Antequam verò oppugnationem aggrederetur, placuit per literas Obſeſſorum animos explorare, ultimóque monere: vellentne Clarum Montem Regi Sueciæ dedere, an belli ultimam experiri aleam. Scriptæ verò hunc in modum erant:

¶. *Quamvis nomine, juſſu, & authoritate Sereniſſimi, ac Potentiſſimi Regis Sueciæ, Domini noſtri clementiſſimi*, noſtra adhibita, partim leniora, partim ſeveriora conamina, apud vos alicujus ponderis ac momenti fore fuimus arbitrati, attamen & Regem & nos pertinaciſſimâ veſtrâ obſtinatione ſpe fruſtratos, ſpecieque ac prætextu ſimulatæ ac iteratæ veſtræ accordationis penitus eluſos hactenus

ctenus nos experiri cogimur. Cum verò nihilominus Regia eaque firmiſſima veſtrûm non deſerendi fortalitium ſtet ſententia, pro quâ exequendâ noſtros in tantum cum Deo continuatos eſſe labores videtis, ut etiam jam tum veſtros ad muros machinæ noſtræ cuniculares quàm proximè acceſſerint, ſimulque requiſitis aliis ac ignivomis bellicis machinis ante biduum Cracoviâ advectis ad dolendam totius, & Cœnobii everſionem & veſtri internecionem, nos inſtructos advertitis, utique & Dei & Regis noſtri indolem imitaturi Chriſtianâ mente extremâ, quæ ſub manu ſunt antequàm

Cuniculis Obſeſſos terret.

aggrediamur, vos per Deum ac Sanctam Religionem vestram, ultimâ vice tandem ac semel pro semper, hisce admonitos volumus, ut & loci Sacri & sumptuosissimi Templi ac ædificii, propriæque conscientiæ, ac vitæ ratione habitâ decenti ac morigerâ erga *S. R. M.* Sueciæ deditione, eaque sacris ac Religioni vestræ nullatenus detrimentosa, tum vestri, tum loci celebris incolumitatem, strenuè & ingenuè demum procuretis. Moram, quam solito more mutuis transactionibus imponere forsan quæritis, res præsens non patitur. Brevi igitur hisce perlectis, nos ut resolvatis, expe-

pediatisque ipsa suadet necessitas, Clementiam hancce Regiam ultimatò vobis oblatam, si pervicaci aliquâ vestra pertinaciâ, (quod haud speramus,) respueritis, nos sanè de totali vestri omnium interitu, Sacratissimique ac in toto Orbe Catholico decantatissimi Loci incineratione ac eversione funditus futurâ, ac tandem factâ, sanctè protestando coram Deo, Rege nostro, ac totâ Christianâ universitate excusatos cupimus, præsentesque satis benevolas, ceu perpetuum, intra Regiam Sueciæ Majestatis clementiam, vestram obstinationem monumentum, toti mundo conspi-

cuum daturi erigemus, imò quin vobis veſtri de ſalute cura, ſine laxa mora ſit futura, nulli dubitamus.

Qui nulli fuère ob rupis pertinaciam:

Quod de machinâ cuniculari innuit Mellerus, res hæc ad terrorem evulgata fuerat: namque aliquot militares Præfecti Suetici ad Claromontanos venientes, famam ſparſerant cuniculorum, terrenteſque ſimul & miſerantes aſſerebant: jam ſub ipſis propugnaculis foſſis excavatis incluſa bellici pulveris vaſcula latere: quæ ſubterraneâ viâ prorepens ignis mox accenderet, ultimâ cum Cœnobii ruinâ, ſi Obſeſſi contumaces eſſe pergerent. Verum nota illis erat rupis pertinacia, quæ cuniculorum impatiens operas in caſſum deſudantes abegerat, vanaque jactantibus reponebant: Si ſuppoſitus latet intra Cœnobium pulvis, cur non accenditur? cur tantopere urgerent deditionem, quæ in illorum eſſet poteſtate? agerent rem ſuam cuniculis, quandoquidem aperti Martis non ſuccederent conatus. Et Præ-

Ideoque ab Obſeſſis vanitas hoſtium exploditur.

Præſidiarii audacter hoſti inſultabant: quippe *Joannem Caſimirum Regem* è Sileſiâ redeuntem Zywecii conſtitiſſe certò acceperant: à quo etſi ſubita ſubſidia ſperare non poterant, tamen oppreſſam Nobilitatem mox ad reducem Dominum confluxuram credebant, belliquе Duces rejecto Sueci obſequio Regem ſuum veneraturos: Proindeque Suecos novo diſtentos negotio Clari Montis obſidionem ſoluturos. Atque majore cum animo licet ſemper impavidus, ſibique conſtans *Kordecius* ad literas Melleri reſpondet: Agnoviſſe ſe multoties illius in agendo ſecum clementiam, ſatiſque patientem & æquanimem, tranſigendi negotii finem huc uſque expectaſſe, & quamvis non iniquum videri poterat, ut ad votum illius *S. R. M.* Suecicæ ſe cum Monaſterio ſuo dederet, tamen quia juſtiſſima ſua poſtulata rejeciſſet, hanc ſe moram feciſſe non à temeritate prolongationis faciendæ, ſed à formidine immunitatis labefactandæ provenientem. Nunc verò tam benigna illius admonitione provocatus libenter præciſâ omni

Eorum ab adventu Regis Joannis Caſimiri in Poloniam major animus.

Ad literas Melleri reſpondet Kordecius, & aliquot dierum inducias petit.

omni dilatione deditionem æquis conditionibus acceleraret, nisi festorum gloriosissima *Natalis Christi* solennitas instaret, cujus haberet rationem, sibique humiliter petenti interea armorum cessationem concedere dignaretur. Daret quoque sibiad Superiores recurrendi facultatem, quorum consilio, mandatoque accepto, finem Tractatibus imponeret.

Idem scribit Wrzesczevicio.

Scribit etiam Comiti Wrzesczevicio, illiusque operam implorat in iis obtinendis, quæ Mellero proposuisset postulatis, inque procurandâ tantisper armorum cessatione, donec consulti Superiores suam illi explicarent voluntatem. Literas, qui ferret comparebat nemo, cunctis recusantibus officium, quod earum latores asperè tractatos vidissent, proindeque nolebant se hostium fidei suspectæ credere.

Mendica Anus Constantia literas ad Mellerum & Wrzesczevicium fert.

Erat mulier ætate provectâ *Constantia* nomine, è mendicantium numero, intra fossas mœniorum toto obsidionis tempore, excavatâ in rupe latitans, & exiguo conducta pretio, Domos obstantes defensioni suc-

succendebat, hostium pilas decidentes legebat, alimenta quæcunque conquisierat vendebat. Hæc perferendas accepit literas, nocteque egressa, ad Suecorum venit stationem, primúmque à Præfecto excubiarum non sine risu excepta, mox ad Mellerum deducitur. Is quidem nullum tunc dedit responsum, cum Wrzesczevicii tantùm epistola revertitur: in qua post exprobratam Religiosis pertinaciam, rejectamque Regis clementiam, dicit se permultùm adlaborasse, ut justam Generalis iram leniret, ab ipsorum fraudibus, fallaciisque meritò provocatam, tandemque se armistitium impetrasse, diei unius, *qui Christo nascenti sacer esset.* Caverent tantummodò data fide Mellero, se postero die statim ad tractandam deditionem accessuros, ad extremum epistolam iis verbis conclusit: ¶. *Per Deum, Virginemque Sacram vos obtestor, ne putetis hæc me vobis in vanum dicere.* Experiemini proh dolor,

Cum Wrzesczevicii tantùm responso revertitur.

 quod

quod non ſperatis, nec putatis, ſi vobis hæc noſtra oblatio placet, ſine morâ reſponſum dent: nam hac nocte & cras veſter adeſt interitus, quem ego impedire non potero, niſi ea, quæ ſuperius vobis dixi, faciatis.

Hoſti ceſſationem armorum promittenti non fidit Kordecius.

Promittenti ceſſationem Armorum hoſti, non adeò fidebat *Kordecius*: namque dies feſtos, maximè inſidiis, obnoxios, vetus quoque militia notaverat, totus itaque in eam incubuit curam; obſervare Suecorum conſilia & præcavere, Præſidiarios obire, hortari, tormentorum libratores ſui officii admonere, iiſque homines ſtrenuos operi illorum advigilantes, præficere, & aggreſſionis certus, jam de telis, trabibus, ingentibus ſaxis, è muro in hoſtem ſubeuntem devolvendis ceteriſque ex uſu militiæ rebus neceſſariis, ſatis providerat. Et minari quidpiam videbatur repentinum inſolitus noctu in caſtris Suecorum ſtre-

ſtrepitus, ignium accenſorum, latéque collucentium frequentia, militum turmæ, ultra ſolitum majori auctæ numero, hinc & inde comparentes, quæ omnia ſollicitos tenebant Claromontanos, ideóque attentos ac pervigiles & ad excipiendos hoſtes perquam animatos. Et quia nox erat *naſcenti* dicata *Deo*, nihil tamen intermiſſum eſt à Divino Officio, ſacra peragentibus Religioſis, ſummâ cum pietate, debitoque feſti ſplendore, pariter de die, Divino cultui, attendentibus. Quem ſub meridiem interrupit Mellerus, namque à Septentrione, muralibus tormentis, magnâ vi Cœnobium impeti juſſit, perſeveravitque explodentium continuus furor uſque ad veſperam, aliquo cum Obſeſſorum terrore: quippe pilæ perterrebratis Monaſterii parietibus, ubique pervolantes, metum Religioſis incutiebant, ſed maximè globi, ferro, flammaque gravidi, ejuſque vi diſſilientes, cladem, incendiumque ferentes, permagnam trepidationem concitabant. Tunc profectò quicquid à machinis ruinæ murorum, à can-

Noctem Natalis Chriſti devotè celebrant Religioſi.

Die Natalis Chriſti Clarus Mons acerrimè oppugnatur.

 den-

dentibus globis flammæ, cædiſque expectari poterat, ſummo conatu, pertinaci impetu, exeruit Mellerus, donec ſub veſperam rupto, quo nullum majus fortiuſque ad mœnia concutienda habebat, tormento, diſſilienteque & ipſa oppugnatio interrupta finem accepit. Abhinc ſiluère tormenta, quaſi horrendus unius exitus, ceterorum ora obſtruxiſſet, ne amplius contra Locum Sacrum blaſphemos vomerent globos: Quanquam & Suecis inſtabat crepicordium, ab irritâ obſidione mox receſſuris.

Machina obſidionalis miro caſu rumpitur, quæ finem oppugnationis obtulit.

Et hujus quidem ultimæ oppugnationis acres conatus, Dexteram Excelſi repuliſſe, repreſſiſſeque, fatendum eſt: quandoquidem nec jactati ignes, nec multoties exploſi globi, permultùm detrimenti, cladiſque intuliſſent. Imò mira de tormento rupto prodidère, qui præſentes, propiuſque adfuère, quaſi globus à muri pariete, in quem alliſus fuerat, impetu retroactus, ſuam illam, è qua ejectus erat, machinam redux petierit, fregeritque occiſo libratore. *Petrus* Okráſá / Vir Nobilis, qui eo die commeatum

Mirum de hac machina, narrante Petro Okraſa.

tum in hoſtium caſtra advexerat, id palam aſſerere non dubitavit, certus ab inſpecto globo, cum nec ejuſmodi in Cœnobio, nec tales inſuper machinæ reperirentur, quæ tanti ponderis, ejuſque magnitudinis pilas ferrent. Inſolitum accidiſſe quidpiam Melleri animus, è ſuâ remittens ferociâ, detumeſcenſque monſtrabat: namque & à milite, & à copiâ rerum ad obſidionem, oppugnationemque ſpectantium ſatis inſtructus, veluti deſperato ſucceſſu eodem veſpere, Patres Claromontanos compellavit, objectaque primùm pertinacia, in detractata, multiſque modis eluſâ Regi Sueciæ ſubjectione, tandem duplex medium propoſuit, iis verbis: ¶. *Aut fortalitium voſque omnes in Regis, ac* Domini noſtri clementiſſimi protectionem, aut præſidium hodie dedatis, aut Regiæ ſuæ Majeſtati juramento ſubmiſſionis, obedientiæ ac fidelitatis

Mellerus mitior Religioſis duo proponit media.

25. Decemb.

Aut fortalitium dedendum, aut lytrum perſolvendum.

tis prius præſtito in debitam ſatisfactionem pro diuturna illa obſtinatione & damno, per hanc toti regioni illato, ſimulque in debitam imperii recognitionem, ipſiſſimæ Regiæ Majeſtati vos Religioſi, quadraginta millia Imperialium ſeu Thalerorum, vos verò Nobiles viri quotquot veſtrûm ſunt in fortalitio, viginti millia Imperialium ſine ullâ morâ aut refragatione ſolvatis. Sic vobis miſſâ obſidione & de quietatione, & de pace ſufficienter proſpiciemus, ſimulque vos & veſtra omnia de ſecuritate certificabimus. Sin minus, & vos dilemma hoc tolerabile non actualiter

liter ſolvatis, neque in unam, neque in alteram harum inclinetis, aut utrilibet annuatis, ac ſubſcribatis, ideóque omnem pacificæ tranſactionis conditionem excutiatis, ſcitote, quod licet nec verbum, nec ferrum, nec pulvis, nec ignis vos mitigaret, tamen obſidium veſtri ac fortalitii, nullo modo propterea penitus ſolvendum, ſed in confinio, & in circuitu trium milliarium, omnes Civitates, pagos ac villas, ſimulque omnes illorum Nobilium, qui in fortalitio contra R. M. Sueciæ morantur, ipſique refragantur, (quos nominetenus novimus cunctos,) poſſeſſiones ac bona, direptionibus,

bus, flammâ & igne funditus devastanda ac evertenda, imò in cineres, ac favillas redigenda trademus. Vos ipsi neque in fortalitio perpetui, neque extra illud tuti existetis, sed pro tanta malitia & obstinatione, Busiridis ara, ac Pericli tauro digna imposterùm ubi, ubi offendemini, non ære, sed corpore, non nomine, sed sanguine luetis, adeoque æquali mensurâ pro merito tali retaliabimini.

Mellero poscenti pecuniam egestatem opponit Kordecius.

Altero die *Kordecius* respondet: Felicius Mellero postulatum cessisset, si à principio Obsidionis eam proposuisset Summam, quæ salvis bonis, rebusque integris, colligi, acquirique potuisset. Nunc iis partem ab igne, partim à milite absumptis, indeque consecutam egestatem, omnem sibi contribuendi ademisse modum, facultatemque Regi

Regi Sueciæ nunquam se fuisse rebelles, (semper enim sibi constare erga Principes Religiosam observantiam,) quandoquidem Præsidium unà cum præfecto Polono justis ex causis relinqui petiissent, denegatum id, simulque & virtutis probandæ occasio sublata. Eò tandem rem devenisse, ut hæc repulsa & summam Religiosis inopiam attulerit, & Loco Sacro celeberrimoque gravem injuriam irrogaverit: de quo meliora imposterum cogitaret Mellerus, habiturus Religiosos sui apud Deum memores. Jam Wrzesczevicio scribit apertiùs, monetque non esse Catholici hominis loca DEO dicata aggredi, armisque infestis oppugnare, tantò magis hunc *Deiparæ Imagine* celebrem, quam supplici cultu, olim adiisset, & nunc scire, remque sibi perspectam scribere, illum hîc aliquoties à lethali servatum casu, ope non dubiâ *Virginis*, pio affectu olim imploratæ: contineret itaque hostilem manum, beneficii *Virginei* memor, non diuturnam aliàs, si contrà pergeret, cœlo exprobraturus patientiam. Atque iis literis ad-

Wrzesczevicio acrius respondet.

 jun-

Loco pecuniæ mittit imaginem Divæ Virginis Claromontanæ & Historiam.

jungendam fortasse aliquam pecuniæ spem expectabat Mellerus, sed ejus loco mittit exemplaria duo, *Historiæ Virginis Claromontanæ* Germanicum unum, Polonicum alterum, insuper aliquot imagines è prototypo desumptas. Horum omnium latorem fecit *Constantiam* Suecis notam, minusque illorum contumeliis obnoxiam, si militares jocos, risusque excipias.

Variæ diei Natalis Gratulationes intra propugnacula factæ hostibus terrorem, post admirationem conciliant.

Jam dies Divo Stephano Protomartyri sacra illuxerat, cùm mori patrio indulgentes Obsessi, gratulationem diei *Natalis Domini, festorumque*, cum felici apprecatione adornant: Usitatum namque tunc Polonis invicem sibi xenia dare, & accipere, & domesticæ familiæ heros aliquo officii genere salutare, remuneraturos obsequium, promptamque voluntatem Clientum. Primi itaque in Cœnobio comparuêre *Musici*, qua voce, qua vario instrumentorum genere *Cœnobii* Moderatori, Patribus, & qui è Nobilitate insigniores aderant, *Nati DEI festum* gratulantur *diem*, postque famulitii Monastici varios applausus, è propugnaculis, mœnibus tor-

tormentorum fragor erupit, majorumque scloporum repetitæ explosiones, pilis in hostium castra volantibus. Ii verò rei novitate perculsi, ignarique, quò tam repentinus Obsessorum impetus tenderet, misceri, stationibus desertis fugam arripere incipiunt. Sed jam exercitus Duces à Polonis patrii moris notitiam acceperant, nec sine admiratione erumpentem subitò audivêre fragorem, tantùm videlicet Obsessis superesse animi, ut in ipso belli fervore & Musicæ vacarent, & hilaria non intermitterent: indeque & apparatus bellici copiam, & præsidiariorum æstimantes alacritatem, cùm hactenus nihil ad ipsorum processisset votum, Obsidionem solvere parant.

Tandem hostes obsidionem solvunt. 27. Decemb. Die festo S. Joannis Euang.

Noctu itaque deducunt ex suggestibus machinas, ipsi verò diluculò exercitum movent, suisque cum Præfectis, diversas in partes abitura agmina partiuntur. Et Mellerus Vicarius *Generalis* Petricoviam concessit, Dux *Hassiæ* Cracoviam, *Sadovius* Siradiam, *Comes* Wrzesczevicius Vielunium repetiit.

Obsessi Deo Liberatori & Virgini Matri gratias agunt.

At Patres, Obsessique omnes, recedentem spectantes hostem, *Deum Liberatorem*, Sacro gratiarum carmine adorant, & *Magnæ DEI Matri* grates persolvunt, quod ejus ope, precibusque *apud Filium*, *Locus Sacer* conservatus, hostilem effugerit ferociam, neque permiserit se ex eo sacrilegè dejici, unde *totius Poloniæ unica spes* dependebat. Ac profectò consideranti mihi attentius, quæ in hac Obsidione evenerant, nihil humanis viribus, aut consilio dandum esse, censeo: Cœlestis ea cura fuit, indeque evidens auxilium, non *Polonis* tantùm, sed *universæ venerandum Christianitati.*

Verba hostium contumeliosa in Deiparam jactata.

Ibant hostes Clarum MONTEM obsessuri, non tantùm arma in excidium expedientes, sed impuri oris linguas acuentes, magnâ cum *Dei Matris* contumeliâ. Audiebantur voces, (ut ceteras taceam, quas Hæreseon Schola profitetur, docetque.) ¶. *Videbimus hanc vestram Mariam, an vobis aliquid sit allatura subsidii.* ☞ Præbuit illa se videndam, perstrinxitque impu-

impudentes oculos, imò multorum clausit; nihil aliud imposterum visuros, nisi æterna supplicia, miserorumque cruciatus, reliquit aliis, ut commilitonum crebra deplorarent funera, spectarentque turpis recessus ignominiam, perpetuumque dedecus.

Super mœnia ac propugnacula Beata Virgo apparuit.

Et profectò visam *Dei Matrem* super mœnia ac propugnacula, magno hostium exitio, non referrem, nisi similia olim evenisse, à magnisque prodita authoribus extarent exempla. Atque nuper *Blasius Vadovius* Cœnobii Vieruszoviensis, ejusdem Paulinæ familiæ Moderator, *Georgium Eichner*, & *Arentium Lukman*, Sueticos Præfectos referentes audivit, ab eo sedulò inquirentes:

Hostium testimoniis probatur.

¶. *Quænam*, inquiebant, *est in vestro Monasterio Częstochoviensi saga, quæ cæruleo amicta velo sæpius egressa Monasterii muros obambulabat, quandoque super illorum fastigia residens ad cujus aspectum multi Nostratium concidebant exanimes, ita*

ut ea prodeunte, vultum demittere ac operire oculos debuerimus. ❧ Hæc juratus *Vadovius* postmodùm retulit, & passim id à Sueticis militibus evulgatum audivêre Nobilium plurimi, quos inter *Nicolaus Bielavius*, è legione *Venceslai Sadovii* oculatos *Virginis* conspectæ testes domi suæ habuit asserentes: ¶. *Mulierem cæruleo pallio vestitam sæpius prodiisse, contra quam, cùm duo milites Silesii, fratres cognomento Dudzicii, de Villa* Gerláchowa / *oriundi collimassent, uni illorum sclopus faciei ita adhæsit, ut à Chirurgo exscindi debuerit, alter toto corpore obriguerit.* ❧ Quod si & ab ipso Militiæ Sueticæ *Vicario Generali* visam dicerem? certè testimonium à *Sanctimonialibus Divi Dominici* Institutum professis, Petricoviâ Częstochoviam submissum fidem faciet, quæ suis hæc exaravêre literis. ¶. *Dominus*

Et à Mellero visa.

minus Mellerus diligenter, & attentè fuit contemplatus in Templo nostro, Imaginem Claromontanæ similem, & cùm aliquam parvam ejusdem exempli donari sibi Interpres illius petiisset, donatam ipse Mellerus ab Interprete accepit, inspectaque diligentius: ¶. *Nullo modo*, inquit, *similis est Virgini, quæ mihi apparuit, tormentum contra me manu suâ direxit & in terris, simili formâ videri, non est possibile. Cœleste quid & Divinum, quod supra modum exhorrui in Augustissimo ejus vultu reluxit.* ❧ Atque *hæc fama visæ* super muros *Mulieris* obambulantis, tormenta dirigentis, tela subministrantis, ab ipsis etiam emanavit *Suecis*, ubique sparsa, *per totam Poloniam* hucusque perseverat.

Virgo Mater, prodigiis & miraculis semper clarissima.

Et ego quidem ea refero *Prodigia*, tanto libentius, quo certior sum nihil hîc accidisse novum, cùm semper ejusmodi mira prodentem *Virginem Matrem* succedens sæculorum ordo viderit, maximo cum Orthodoxorum solatio. Quot illa peperit Victorias? Hinc illud cognomen iconibus Templis inditum à Christianis: ¶. *Sanctæ MARIÆ de Victoriâ*, imò post devictos, debellatosque *ope Virginis* Hostes, ejus *Imaginem* Aureo in Curru triumphantis adinstar, magnis cum lætitiæ argumentis *Constantinopoli* vectam, ponè sequentibus *Imperatoribus*, Græci Annales prodidêre. Quot Obsidiones solvit, Obsessisque extremè periclitantibus adfuit, *docent Historiæ*, & *unica* apud *Bomeliam* liberati exercitus Hispanorum *Cœlestis Imago*, non sine gratâ in *Virginem* pietatis significatione ad Posteros emanavit: agnoscentibus Hæreticis periculum, è quibus *Dux* Hollachius, ereptam sibi victoriam è manibus lamentabatur, nullà, ut ajebat, Hispanorum virtute, sed *solius Dei* nimis eo die se Hispanum professi. Et hæc ipsa *Virginis*

Nicetas de Manuele Comeno. Curopalates de Joanne Homisce. Sunt Authores, qui existimant hanc Imaginem Clari Montis ab Imperatoribus vectam, dum Constantinopoli miraculis clareret. Strada libro. 7. Decad. 2.

ginis Matris effigies, cujus Claromontem Obsidione cinctum scribimus, existens Constantinopoli, Urbi præpotenti propitia salutarisque fuit. Cùm etenim à Saracenis obsessa teneretur, jam penè succubitura, cives verò jejuniis, orationibus dediti pugnarent, unus è Templo adferri illam admonuit, eique ab omnibus orationem in eum modum fieri: ¶. *Sancta Dei Genitrix, quæ toties nos liberasti, libera nos modò de inimicis Filii tui, & in mari merge illos.* ℣. Audivit supplices, statimque consurgens procella, omnes naves Saracenorum, aut fregit, aut mersit. Jam verò petulantis linguæ audaciam, manus impiè intentatas quoties ultus est *Matris Filius*, rigore, stuporeque artuum, mutilatione membrorum, cæcitate, & turpi, probrosaque morte: Et si quid in hac Obsidione, prout retulimus tale accidit legentibus, non insolitum à veteribus recentioribusque patebit exemplis. Obsidebat *Hallas*, non ignobile *Hannoniæ* Oppidum, ubi inclytum est multa per *Bel-*

Vincent. Bellusensis apud Spinell. & Canisium libro 5. Cap. 24.

Lipsius in Diva Virgine Hallensi.

Belgium fama *Cœlorum Reginæ* Simulachrum, *Oliverius Tempelius*, cùm è Calviniano grege unus militaris ſcurra abſciſſurum ſe mulierculæ, (ita ſceleſtus vocabat *Virginem*) naſum minitabatur, vix hæc effutierit, ecce prætervolans globus naſum illi abripuit, monuitque, ne ſacra naſo ſuſpenderet adunco. Clemens vindicta, quia in *Matrem Miſericordiæ* inciderat, graviorem merebatur *ita volente Filio*, tulitque alter è gregariis Sueticis tenebris, qui cùm die ſuæ *Immaculatæ Conceptioni* dicato, puriſſimum Solem horrendis blaſphemiis obfuſcare nititur, redeuntem è pago *Thomæ Przerembſcii* ad caſtra, interque fætentes buccas adhuc turpiſſima convicia ruminantem tormenti globus diſcerpſit, & quanquam à libratore aliò deſtinatus eſſet, è terra, capto impetu hanc infeſtus, *Virginis honorem vindicaturus*, petiit metam.

Simile planè exemplum leges de Ryſſelmano in obſidione Hallenſi apud Lipſium citatum.

Verum quanquàm hæc deeſſent miracula, quæ tamen jam publica circumtulit fama, hoſtiumque ipſa confeſſio probavit, unicum ſatis eſſet, inter tot decumanos fluctus agitatam, oppreſſamque grandi procella

Clarus Mons miraculosè ab hoſtibus ſervatus.

cella *Poloniam*, hunc unicum *Virginis Montem* immobilem ſtetiſſe, Suecorum aſpernantem potentiam. Et quidem nullis fultum auxiliis, deſperatiſque, tum verò à paucis inſeſſam præſidiariis, Centum, videlicet Sexaginta peditibus, Quinque Nobilibus Polonis, exiguoque illorum comitatu, à Monachis Septuaginta, quorum plerique ætate provectiori, impareſque militiæ fuêre, aliis tunc primùm bellare diſcentibus, nec par omnibus bellandi animus: quippe ſolitudo Religioſa, exercitia, vitæ Monaſticæ Inſtitutum, Martialem ſpiritum non admittebat. Hinc pavor, conſternatio, ad unius tormenti fragorem trepidatio, mox deſperatio aucta ab aliquibus Polonis, ridentibus Patrum conſtantiam, objicientibuſque Cracoviæ, aliarumque urbium deditionem, tum totius Nobilitatis Regi Sueco ſubjectionem, nec ſine cavillis quandoque interrogantium, An Otthomanica auxilia Patres expectarent? Et quanquam illi ſæpius titubarent, metuque invaleſcente deditionem urgerent; attamen à Sacrificiis, precibuſque au-

audaciam resumebant: sperabant namque *propitium futurum Deum*, cujus cultum ne mortis quidem metu prohibiti defererent. Hostis verò insperatus discessus *eximiæ benignitatis Divinæ indicium* fuit: Namque non minor erat Novem millibus Exercitus, Machinarum ad quatienda mœnia copia, ceteraque ad instituendam oppugnationem necessaria suppetebant, Dux belli Clarus, expertusque proinde tam repentinus ipsius abitus, non ab humano, uti videbatur, sed à cœlesti impulsus monito provenire debuit. Et cum permultos militum ea Obsidio, quam reliqui detestari, execrarique solebant, absumpsisset; mulctatum ignominiâ *Sacri Loci* aggressorem Ducem *Virgo Mater* dimisit, tanto majori animi cruciatu semper plectendum, quantò acerbiorem plagam existimationi suæ inflictam, ab uno Cœnobio haud probè munito, Monachisque Vir militaris accepisset.

Mellerus iteratò Clarummontem aggredi vult.

Atque exasperata illa multoties fuit ab exprobratione Militiæ Sueticæ Præfectorum, fortasse & ab aliqua Regis indignatione;

ne; proindeque deperditi honoris, famæque jacturam reparare volebat. Jamque tria millia militum secum trahens Comite Wrzesczevicio & Sadovio suis cum turmis evocatis, Calissio moverat, perveneratque ad Wilkowieckum pagum tribus milliaribus Częstochovia distantem, quarto Kalendas Februarii, unde Sadovius *Kordecium* familiari compellat epistolâ, deque adventu Melleri addidit (fortasse ad terrorem,) & Duglassii; sed falsò, nuntiat, idque Regis Sueciæ mandato, qui cum Duce Prussiæ negotio ex animi sententia confecto, omnem suo imperio subdi Poloniam vellet; maleque illum haberet, nupera Civitatis Vieluniensis ab aliquibus Polonorum turmis invasio; quæ ut Claromontanorum instinctu facta fuisset, ita ibidem invasoribus suum receptum præbuissent; proinde seriò se hortari, ne latronibus hisce perfugium præberent.

De cujus adventu Sadovius Kordecium certiorem facit

Datis in Wilkowiecko 29. Jan. 1656.

Quod si verò Patres protectionem Regis Sueciæ ambirent, venirent magnâ cum fiduciâ Krepicium, non exiguum adventus sui fructum à Vicario Generali relaturi. Quod si

contumaces esse vellent, pedites cum tormentis mox admovendos Cœnobio, scirent.

Quingenti Equites Sueci versus Clarum Montem procurrunt. Literas Sadovii sequitur agmen quingentorum equitum explorantium, quid in Claro Monte & circumquaque vicinis locis ageretur, & an aliquæ Polonorum laterent copiæ? fortè fortunâ incidunt in triginta Equites Polonos, à Claromontanis versus *Oppidum* Klobucko / speculandi causâ emissos, qui tanto impares agmini; referunt sese, perque sylvas eluctati in patentem campum Cœnobio vicinum hostem insequentem deductum tormentis objiciunt; qui globis aliquot è Septentrionali propugnaculo emissis, parvâ clade affectus, fugam arripuit; eaque ut expeditior esset, sarcinis etiam abjectis, terrorem de adventante Polonorum exercitu ad suos Duces ferens; qui motis signis Velunium sese trepidi recepêre. *Fugiunt, & Duces suos in fugam trahunt.*

Occasio adventus Melleri Zegocius & Kulessa. Neque ego existimaverim iteratò Clarum Montem accessisse Mellerum obsidendi aut oppugnandi causâ; etsi id Sadovius jactaret; sed evocaverat illius copias recens præsidii Sue-

Suetici Velunii clades illata cum ducentorum militum interitu, ductoribus *Christophoro Zegocio* Præfecto Babimosten. & *Stanislao* Kulessa / accendente vindictam Wrzesczevicio: qui ibidem penè captivus tenebatur, ni prædabundi militis licentia & aliqua forsitan præpostera æmulatio, integram victoriam corrupisset. Inde verò ambo Equestrium turmarum Præfecti Claromontem concesserant, & *Zegocius* maximè petebatur ob necem *Lantgravii Hassiæ Costeni* perpetratam, quâ de causâ à Suecis tanquam publicus Sicarius proscriptus erat, præmio ejus occisori decreto. Atque Mellerus illas Polonorum copias, & si quæ adhuc comparerent, (jam enim Polonia lacertos movere incipiebat,) intercepturus veniebat, sed ne Clarum Montem iterùm videret, utque repetitâ ignominiâ ad famam Poloni exercitûs, qui nullus erat, Krepicio sese festinus ejiceret, id Divina effecit clementia. Nec amplius in Polonia Regi Sueco militasse postmodùm fama tulerat; non quidem Regis deserta militia, aut renuntiato obsequio; sed fatalem sibi

ſibi locum averſatus, in Pomeraniam ſeceſſiſſe dicebatur, feliciùs alibi, quam in Regno Poloniæ ſtipendia facturus.

Wrzeſczevicius iterum Claro Monti inſidiatur.

Non quieſcebat tamen *Wrzeſczevicius*, & poſtmodùm binâ excurſione Monti Claro inſidiabatur, ac primâ quidem Kuleſſii Equeſtrem turmam ſubitò oppreſſurus, pridie Kalendas Martii mediâ nocte in Oppidum Częſtochovienſe irruperat, ſed Kuleſſiani ab excubiis moniti, ſub muros, propugnaculaque Cœnobii tempeſtivè ſe ſubduxerant, tormentorum patrocinio tuti. Wrzeſczevicio ultra progredi non auſo. Alterâ jam audacior videri volebat, contraque Cœnobium proceſſerat; ſed à trecentis Polonorum Equitibus repreſſus, triginta ſuorum deſideratis, maturè receptui cecinit; amplius Clarum Montem non viſurus. Atqui in eo conflictu *Petri Czarniecii*, animoſa virtus enituit, qui in hoſtilem invectus aciem duorum Præfectorum militarium ante ſigna procurrentium cæde, aliorum reſtrinxit furorem.

De Claro Monte fictitiæ hoſtium literæ.

Irrita *Clari Montis Obſidio* permultùm detraxiſſe Suecorum famæ videbatur: quandoqui-

quidem poſtmodùm *fictitiis literis* alibi impreſſis eam reparaturi, Clarum Montem à Rege Sueciæ expugnatum fuiſſe exteris nationibus impoſuerint.

Datæ. 21 Maji, 1657.

Poſſem hîc ad longum referre fabuloſum hoc *Scriptum*, ſub titulo Suetici Præfecti Częſtochovienſis evulgatum, ni impoſtura jam *Orbi Chriſtiano nota* eſſet. Longa ibi victoriarum ſeries continetur, deque cæſis Polonorum Viginti millibus, Lubomierſcio fugato, Czarniecio ſaucio, innumeræ nugæ, mendaciaque ſparguntur. Cum tamen nullus unquam conflictus fuerit, & Rex Sueciæ conjunctis cum *Rakocio* copiis, tranſmiſſo *Viſtulâ*, *Zamoſcium* aggreſſurus, fortaſſe Vitembergii ſui inde educendi causâ, tendebat, quo ne quidem tentato, niſi per unius proditoris literas, ad loci Dominum miſſas, *Breſciam* Lithuaniæ urbem versùs deflexerat, eaque proditione interceptâ, *Rakocio*que traditâ, cum per Aprilem, Junium, per aliquot Palatinatus exercitum circumduxiſſet, Coſacis & Hungaris, immaniter flammâ, ferroque ſævientibus, tandem ad *Varſaviam* relicto

licto suis cum copiis *Rakocio*, ipse Thorunium, mox inde in Pomæraniam abiturus concessit.

Ad Magiero-viam, Kulikoviam. *Rakocius* verò domum repetiturus in Russiam properavit, ubi à *Czárniecio* ternâ affectus clade, compulsusque ad pacis consilia, mox ab irruentibus Tartaris exercitu, quà deleto quà in servitutem abducto, temerariæ invasionis, parumque prosperè cum Suecis initæ armorum societatis, pœnas luit.

Et à *Lubomierscii* animosâ in *Transylvaniam* excursione bonorum, fortunarumque excidio multatus est. Viginti millium Polonorum cladem, tres belli Suetici anni, non facilè computabunt, nescio, an quinque millia ferrum Sueticum absumpserit.

Ineant jam Sueci rationes & unius tantum medii anni, numerent cadavera, & quidem præstantissimorum militum bellisque Germanicis exercitatorum, tum & militiæ Præfectorum integros se amisisse exercitus probè deducto calculo videbunt. Nulla tamen hinc Polonorum jactantia, qui unicum liberatorem *Deum, ultoremque* supplices agnos-

cunt & venerantur, cum tamen Regiomonti, Elbingæ, Stetini, & alibi terrarum fictitiis Polonorum cladibus impressæ schedæ circumforaneorum per compita vociferantium raucedinem provocaverint. Nec sunt questi Poloni suâ nixi innocentiâ, de famosis libellis, mendaciis, calumniis: similem querelam deposuisse Regem Sueciæ apud Gedanenses legi, in ipsius epistola, sed à fidelissima Civitate in elegantissimo responso ita excusatam. ¶. *Prodierunt sanè* quæ vocantur *Novellæ*, de variis eventibus, sæpe non absque favore partium; aliquando, contrà quàm se res haberent, sed neque nos illas procudimus, uti ipsa Regia Majestas Vestra per se satis intelligit; neque prout nunc sunt tempora ordinarii Magistratus, commodè ea mutare, quæ ita

Rex Sueciæ conqueritur per epistolam ad Gedanenses de falsa impressione novorum. Data Stiblo-viæ 14. Maji. 1656. *Respondent Gedanenses.*

 fiunt

fiunt, aut prohibere possunt gestientibus vtrinque partium faventium animis, quod ipsi optant, aut cupiunt, sparsis rumoribus præsumere, affectumque suum declarare. Id quod *palàm notum est, Elbingæ, Regiomonti, Stetini, toto die fieri*. Sed jam bella ita constant, ut cùm milites armis, ceterorum in diversas partes animi abeuntes favoribus certent, & ut vaframentis stratagematibusque hostes sese mutuò conficiunt, ita illi falsâ quandoque novorum proseminatione & famam augent, & partium favorem, aut deprimunt, aut accendunt, ludicram, acrem tamen quandoque pugnam exercentes.

Magna Dei Matris beneficia solutâ obsidione Clari Montis expenduntur.

Sed me altius progressum occasione fabulæ *Loci Sacri* expugnati iterum revocat admiranda Cœlestis benignitas; quæ *Dei Matris ope*, ex hoc Monte *universæ* affulsit *Poloniæ*. Posteaquàm enim hoc *Poloniæ Capitolium*,

tolium, non absque miraculo, prout retulimus, *Regni totius* ruinæ superfuisset: inde *Deipara Regina Poloniæ*, è *Regali suo Solio*, exorato, placatoque *Filio* subitò *suum* exeruit *Imperium*, reddituræ mox *Patriam*, *& Victoriam*, & antiquum belli *decus* amissum.

Ac inprimis damnatâ pactione, quæ inter Regem Sueciæ & Quartianæ militiæ Duces, ab inferiore juris Magistratu facta fuisset; Patriam ferro recuperare jubet, inditâ cœlitùs *Ductoribus* mente, qui tertio à solutâ *Clari Montis* Obsidione die *Tyssoviecis* arctiori sese fœdere, unà *cum milite Nobilitateque* consociant, tabulasque fœderis *conficiunt*, *Joanni Casimiro*, *legitimo Regi ac Domino*, subtractum iniquè supplices restituunt obsequium: Regem Sueciæ hostem declarant, solum Patriæ deforme bello, & omnia quæ defendi, repetique ac ulcisci fas est; sibi mutuò spondent. Et hoc illis provenisse desuper *Spiritus, Matrisque Dei instinctu*, argumento est. Inter mutui vinculi causas, repudiatæque protectionis, hæc prima Regi Sueco

Confœderatio Tyssovicen: 29 Decemb. 1655. Tysfowce Oppidum.

Repudiati Regis Sueci causa oppugnatio Clari Montis.

objecta: ¶. *Basilicam Częstochoviensem non in Patriâ duntaxat, sed per orbem Christianum votis*, & piis peregrinationibus celeberrimam, aliquot millium exercitu cinctam, sacrilego ausu oppugnat, & moenia tormentis concutit; diripiendi causâ thesauros, *Dei cultui* sacros: atque ut diruto hoc *in Deum & Sanctissimam Matrem* pietatis nostræ fundamentò, ausu majori ad eliminandam prorsus *de Regno fidem Catholicam*, progrediatur, & in ejus locum introducat homines peregrinos, novis & diversis inter se de religione opinionibus *tumultuantes*. ☙ Audito foedere & reliquæ Quartianorum legiones, quas Rex Sue-

Sueciæ in Prussiam duxerat, pari tractæ religione, cœlestique monito, Obsequium per epistolam ad Regem Sueciæ compositam, transmissamque, renuntiant, redeuntque ad suum *Principem*, reditus causam iis assignantes verbis: ¶. *Nunc redeunte Serenissimo Rege, Domino nostro Clementissimo, non tantùm datæ Electo, per nos & Coronato Principi, fidei memores, verùm etiam gravioribus violatæ Religionis & Libertatis compulsi injuriis, eâdem fide ductrice nitimur.* ☙

Ex literis ad Regem Sueciæ datis è Biata Podlachiæ Oppido, 20 Januar. 1656.

Hujus *Montis* defensi *miraculo* excitatus *Joannes Casimirus Rex; cœlesti fretus*, fidensque auxilio, feliciter è Silesiâ *redux Crosnam*, pòst *Samboriam*, deinde *Leopolim* advenerat, ubi hostibus iturus obviam *in Templo* Urbis præcipuo, ante Aram *Principem*, *voto solenni emisso*, se, suaque Dominia *Virginis Deiparæ cultui*, *Patrocinioque mancipavit*. Erexit prostratam

Rex Casimirus Leopolim venit, se, Regnaque sua Virgini Matri mancipat.

tam humili prece Majestatem, pedibusque *Reginæ Cœlorum* advolutam, *propitius Filius*; observatumque est ab illo tempore *fortunam* Suecorum retrocedere incepisse. Namque ubi Carolo Gustavo, Sueciæ Regi, adventus *Joannis Casimiri Regis* innotuit, summâ celeritate tracto auctoque exercitu è Prussiâ in Russiam cursum direxit; ut & *Regem* coalescentibus viribus, necdum validum, opprimeret, & Quartianorum Militiam, cui aspera minitabatur, veluti fugitivam, interciperet. *Primumque* experimentum *Polonæ virtutis* ad *Golebium* habuit; inde *Zamoscium* Civitatem munitione firmam progressus, tentatâ deditione, deinde expeditis tormentis in cassum oppugnatam, reliquit; tum verò *Leopolim* adire non ausus, *Præmisliam* versùs iter flexit, ad quam, acceptâ clade, *Iarostaviam* signa promovit, tergo inhærentem, ubique habens *Stephanum Czarniecium* feliciter agmina ipsius profligantem. Tandem mutatis sæpius castris, cum propè *Sendomiriam* ad *Vistulam* magno obnoxius periculo, (si interea fata *Patriæ* plenam felicitatem com-

Regis Sueciæ fortuna retrocedit, ubique cum ipsius clade.

commodassent,) consedisset, cum exercitu crebris cladibus valde imminuto, simulque tot adversis conflictatus; *Varsaviam* Aprili medio, inde in *Prussiam* profectus est.

Maximè verò Clade *Varecensi* consternatus; namque *Stephanus Czarniecius*, Castellanus Kijoviensis, audito Raitrûm copias, à recenti in *Germaniâ* delectu eductas, *Duce* Marchione *Badensi*, in subsidium Regi Sueciæ adventare; quibus & aliæ Suecorum turmæ è præsidiis, stativisque detractæ, se conjunxissent: statuit, antevertere properantia auxilia, ipseque festinato itinere, transmissoque nando fluvio Pilcá / ad Oppidum Warká / hybernis aquis aucto, intumescenteque, hostem aggreditur, dissipat, cædit, fugientem insequitur, & fugam ad octo milliaria extensam *Varsaviam* usque cæsorum cadavera, equorumque monstravêre: tandem ad satietatem cæsis, deletisque aliquot millium copiis, (quatuor fuisse constitit,) signis relatis, maximum equitatus robur, magnamque ab accessoriis viribus

Ad Warkam exercitus Sueticus profligatur à Stephano Czarniecio, Castellano Kijoviensi.

 spem,

ſpem, nec tam properè reparandam Regi Sueco detraxit.

Minoris Poloniæ Nobilitas ad ſigna evocata confluit.

Et jam *Minoris Poloniæ Nobilitas* in armis erat; cujus animatæ, evocatæque *ad Obſequium Regis*, *Georgio Lubomierſcio* fidei erga *Regem*, *Patriamque* præclaro Regni Marſchalco, non poſtrema debetur gloria; omneſque velut ad commune incendium convolabant, ceteros ſuo exemplo tracturi. Ita

Dies reſurgentis Chriſti univerſæ Poloniæ lætiſſimus.

cum Reſurgente Chriſto, *revixit Poloniæ Libertas*; qui ubi ſubactis inferis, *Victor* trophæa explicuit; quaſi ad attactum *ſui glorioſi Vexilli*, *Regem*, univerſamque *Nobilitatem* admiſiſſet: ita mox explicata *Polonorum* ſigna, feliciter emicuêre. Nec ſine aliquo futuræ, rediturææque felicitatis præſagio: ſiquidem is, qui ordinem Divini recitandi Officii, pro Anno Milleſimo, Sexcenteſimo, Quinquageſimo, Sexto, *Clero Cracovienſis Diœceſis* præſcripſerat, cùm *ad feſta Paſchatis* annotanda veniſſet, ultrà conſuetum morem adjecit. *Dominica RESURRECTIONIS & VICTORIÆ*. Atque *HOC* additamentum verbi *VICTORIÆ*, etſi pleriſque

riſque admirationem peperiſſet; nunquam aliàs apponi ſolitum: tamen à meliori genio profectum fuiſſe *eventus docuit*. Scribentis Calamo *fatidicum* immittente *ſpiritum*.

Sed hæc, & quæ poſtmodùm in Polonia geſta ſunt, uberiori, accuratiorique *Scriptorum narrationi* relinquo: mihi verò hæc paucis attigiſſe ſufficiat, *occaſione Clari Montis*, à Suecorum exercitu *Obſidione cincti*, indeque promanantis ſingularis *Magnæ Dei Matris* Beneficii *univerſæ Poloniæ* collati: Quod quamdiu *venerabunda* agnoſcet, quamdiu debito, ſingularique proſequetur cultu; tamdiu *duraturi Imperii Divinum pignus habebit*, nullaſque Conjuratorum Hoſtium metuet phalanges, *à Clypeo Clari Montis* MARIA protegenda.

יהוה
Sichem

Hist Polon

6,ppce